

VIRTAİN JOULU 1962

TÄÄLLÄ TÄYTTY LAHJAKONTTI

Annattehan hänelle LAHJAN, jota hän odottaa

KAUPPAKUNNAN RUNSAISTA TAVARAVALIKOIMISTA LÖYDÄTTE SOPIVAN LAHJAN JOKAISELLE.

On nuorille, keski-ikäisille ja vanhoille — kaikille — kaikille.

HUOM. MIESASIAKKAAT KAYTTAKAA HYVAKSENNE MYYJÄTARIEMME OPASTAVAA JOULU-LAHJAPALVELUA.

MUISTATTEHAN TILATA
JOULUPÖYTAAN KAUPPAKUNNAN
HERKULLISEN JOULUKAAKUN.

Talonpoikaiseen elämänjärjestykseen kuuluu vapaus valita. Tämä koskee myös rahalaitosta. Säästöpankki on itsenäinen paikallinen rahalaitos, jonka hallinnosta ja luotonannosta tuottajien omat edustajat päättävät. Valtaosa säästöpankin lainoista on myönnetty maa- ja metsätalouden hyväksi: rakentamiseen, koneellistamiseen ja perusparannuksiin sekä viljelijäväestön omille tuotanto- ja jalostuslaitoksille. Tänäkin syksynä säästöpankkilaitos on voimakkaasti tukemassa viljelijöitä mm. maataloustuotekauppaa rahoittamalla.

Kannattaa valita säästöpankki — maanviljelijän maksukeskus

VIRTAIN SÄÄSTÖPANKKI

75-VUOTIAS VIRTOLAISTEN PANKKI

LUKIJALLE!

Joulun kynnyksellä tahtovat ajatukset väkisinkin kiinnittyä jouluun ja sen odotukseen. Mieleen tulee silloin Karin piirros »unohdetusta Jouluvieraasta». Katu täynnä toinen toistaan upeampia autoja, rouvia komeissa turkeissa, lahjoja, tavaraa, mainosvaloja; ja sitten — kaiken keskellä — Kristus porttiholvissa, loistava sädekehä pään ympärillä ja käsi ojennettuna.

Joulu on valon ja ilon juhla, mutta onkohan sittenkin monien kynttilöiden keskellä yksi jäänyt syttymättä — sydämen hiljainen, lämmittävä valo. Me emme saa ainoastaan muistella rakasta kotiseutuamme, sen ihmisiä ja elämää, vaan meidän tulee myös elää siinä. Sydämistämme tulisi loistaa rakkauden lämmittävä valo ympäristöömme ja kanssaihmeisiimme; ei vain hurskain ajatuksin, vaan myöskin sanoin ja toin.

Virtain Joulun toimitus tahtoo tässä mielessä toivottaa kaikille virtolaisille siunattus ja armorikasta joulua sekä onnellista uutta vuotta, samalla kiittäen siitä yhteisestä panoksestanne, minkä tänäkin vuonna olette lehtemme ilmestymisen hyväksi antaneet.

Toimituskunta.

Eino Vuorela.

Entisaajan Joulu

Himmeästi paistaa kuu.
Metsät lumiset uneksuu,
korvet huokuvat rauhaa.
Tähdet taivaalla hiiluu.
Tulet taloista kiiluu.

Väet saunasta palaavat.
Loistaa tupien ikkunat.
Kujille kulkuset soivat.
Joulu kylillä ajaa,
muistaa jokaista majaa.

Pystyvalkea humisee.
Vaari virttä hyräilee.
Kuusi vihreä tuoksuu,
tähti latvassa hohtaa,
mielet seimelle johtaa.

Taatto silmälaseineen
nostaa Biblian polvelleen,
avaa Kirjojen-Kirjan.
Kynttilät valoa näyttää.
Tuvan hartaus täyttää.

Äiti pöytää kattaa jo.
Helkky lapsosten laulelo.
Taatto kirjansa sulkee,
katseen omiinsa luopi,
julki uskonsa tuopi:

— Lahjan katoamattoman
saimme armosta Jumalan.
Ihmisenpoika antaa
jälkeen kärsimyskoulun
meille ikuisen joulun.

JOULUN SANOMA

Ja sana tuli lihaksi ja asui meidän keskellämme, ja me katselimme hänen kirkkauttaan, senkaltaista kirkkautta, kuin ainokaisella Pojalla on Isältä; ja hän oli täynnä armoa ja totuutta.

Joh. 1: 14

Joulu on kristikunnan suuri juhla. Sitä tahtovat kaikki kristityt viettää ilon ja rauhan juhlanä. Ja silloin »Niin lämmin, hyvä hellä on mieli jokaisen».

Kaikki eivät kenties tiedä, että joulu on ollut alkuaan pakanallinen, voittamaton auringon juhla. Kristikunta on luonnon auringon tilalle pannut loistamaan Kristus-auringon, jonka paiste on ikuinen.

Jouluyönä syttyi tämä aurinko ihmiskunnan pimeälle taivaalle. Ja siitä lähtien olemme saaneet katsella tätä kirkkautta. Meidän ei tarvitse enää vaeltaa pimeydessä. »Joka seuraa minua, hän ei ole vaeltava pimeydessä, vaan hänellä on oleva elämän valkeus.»

Jeesus tuli meidän elämäämme. Jumala antoi hänet meille lahjana, rakkaudesta meitä kohtaan. Jumala näki, että me tarvitsemme auttajan, valkeuden, elämän tuojan. »Oi Jeesus, tänne maailmaan et tullut itses tähden. Mua auttamaan sä tulit vaan mun kurjuuteni nähden.»

Jouluyönä Jumala puuttui ihmiselämään ihmeellisellä tavalla. On paljon niitä, jotka eivät siedä Jumalan puuttumista heidän elämäänsä. He tahtovat järjestää asiansa yksin. Näille ihmisille ei koita joulun valkeus. Mutta on myös niitä, jotka ovat kiitollisia tarjotusta avusta. Heille loistaa tänäkin jouluna valkeus Jeesuksessa Kristuksessa. Jumala tarkoittaa aina meidän parastamme, silloinkin, kun emme ymmärrä hänen teitään ja ajatuksiaan. Jumala tulee korjaamaan vinossa olevia asioitamme ja johtamaan meidät elämän tielle.

Ihminen ei ymmärrä aina omaa parastaan. Israel, joka odotti Messiasta, hylkäsi Jeesuksen, Jumalan Pojan. »Israel ei tunne, minun kansani ei ymmärrä», sanoo Herra. Jos he olisivat hänet tunteneet, eivät he olisi kirkkauden Herran ristiinnaulinneet.

Onko tämä sukupolvi parempi? Viisaampi ja taitavampi se on. Tämän ajan ihminen elää voiman ja ylpeyden tunnossa ja jumaloi näkyvää. Ei mikään ajallinen, ei kulta eikä hopea voi oikeata joulua ja sydämen rauhaa tuoda. Todellisen joulun lahjoittaa vain Jeesus Kristus, joka tuli vapauttamaan meitä meidän synneistämme. Hänessä meillä on lunastus, syntiemme anteeksiantamus, elämä ja autuus. Hänessä on iloa ja rauhaa Pyhässä Hengessä.

»Kaikille, jotka ottivat hänet vastaan, hän antoi voiman tulla Jumalan lapsiksi, niille, jotka uskovat hänen nimeensä.»

LAURI AHVA

Vuoden päättyessä

Vuosi 1962 on päättymässä. Jälleen on vuosi siirtynyt menneisyyteen ja uusi on alkamassa. Katset toiveineen siirtyvät alkavaan uuteen vuoteen ja samalla suoritetaan tilityksiä taakse jääneen vuoden tapahtumista.

Kun näin vuoden päättyessä tarkastellaan kunnallishallinnon kehitystä kuluneena vuotena Virtain kunnassa, on ennen kaikkea todettava se, että kunnan menotaloudessa näkyvät miltei koko voimallaan ne lainsäädännölliset uudistukset, jotka ovat viime vuosina olleet leimaa-antavina lainsäädäntötyössä. Kunnan menotalous puhuu tästä varsin selvästi, kun todetaan, että v. 1959 kunnan kokonaismenot olivat 336,2 mmk, v. 1960 386 mmk ja v. 1961 378,7 mmk. Talousarvion mukaan kunnan kokonaismenot tulevat olemaan vuonna 1962 391,7 mmk.

Vuoden 1961 menotalouden rakennetta tarkasteltaessa voidaan mm. todeta, että kunnan varsinaiset menot olivat asukasta kohden n. 30 200 mk kun vastaava luku koko maassa oli 26 300 mk. Ainoastaan Lapin läänissä määrä oli korkeampi (33 400 mk). Se, että keskimääräiset menot asukasta kohden ovat kunnassamme näinkin korkeat, johtunee ainakin osittain maantieteellisistä erityisolosuhteista, jotka aiheuttavat erityisiä pulmia. Maantieteellisillä olosuhteilla on erinomaisen suuri vaikutus mm. opetus- ja sivistystoimen nettokustannuksiin, jotka olivat asukasta kohden v. 1961 4 414 mk. Tämä määrä ylittää 814 mk:lla eli noin 22 %:lla koko maan keskiarvon (3 600 mk). Tulokoon mainituksi, että asukasta kohden laskettu nettomeno ei ole yhdessäkään läänissä noussut kuntamme tasolle. Veröäyriä kohden opetus- ja sivistystoimen nettomenot olivat 4,23 mk (v:n 1962 talousarviossa 4,3 mk) eli noin 33 % veröäyriin hinnasta. Opetus- ja sivistystoimen kustannuksissa oppilaskuljetukset näyttelevät erittäin suurta osaa. Kustannuksia vertailtaessa on myös syytä huomauttaa, että kansalaiskoulun järjestäminen on suurimmassa osassa maattamme vielä toteuttamatta, minkä vuoksi vertailupohja ei ole täysin oikea. On myös pantava merkille se, että oppilaskuljetusten järjestelyillä on saatu kuntalaisia erinomaisesti palveleva liikenneverkko. Muiden hallinnonhaarojen kohdalla kunnan menotalous ei suurestikaan poikkea keskimääräisistä kustannuksista. Kunnan tuloista verot muodostivat v. 1961 44,5 % vastaavan luvun oltua keskimäärin koko maassa 46. Asukasta kohden verotulo oli 14 230 mk koko maan keskiarvon ollessa 15 600 mk.

Edellä mainitsemani muutamat seikat olivat eräitä esimerkkejä kunnan menotaloudesta. Kokonaisuutena ottaen kehitys osoittaa, että painopiste menoissa on siirtynyt ylivoimaisesti käyttötalousmenojen eli varsinaisten menojen puolelle. On myös pantava merkille, että nämä menot ovat kasvaneet nopeammin kuin verotettavat tulot. Varsinaisten menojen voimakas kasvu aiheuttaa puolestaan sen, että

talousarviossa voidaan vuosittain vain rajoitetusti osoittaa varoja uudistuksiin. Pääomamenojen netto-osuus onkin pyrkinyt yhä vain pienenemään, joten varsinaisten menojen kehitys on rajoittamassa ja hidastamassa uudistusten suorittamista.

Osoitukseksi siitä, kuinka sidottuja kunnan varainhoidosta päättävät kunnan toimielimet ovat, voidaan ajatella kunnan itsehallintoa menotalouden pohjalta. Kunnan menot voidaan selvityksen mukaan (MK 791/55) jakaa 1) lakimääräisiin, 2) kiinteisiin päätöksiin perustuviin ja 3) harkinnanvaraisiin menoihin. Vaikkakaan ryhmittely ei ole täysin tarkka (mm. kiinteisiin päätöksiin perustuvat menot ovat useimmiten laista johtuvia), niin siitä huolimatta voidaan nykypäivän taloutta ajatellen todeta, että viimeksimainitun ryhmän (harkinnanvaraiset menot) osuus kokonaisuudesta on vaatimaton. Kunnan itsehallintohan on pääosaltaan taloushallintoa, minkä vuoksi taloudellista laatua koskevat velvoitteet itse asiassa supistavat kunnalle kuuluvaa itsehallintoa.

Tapahtuneeseen kehitykseen, joka on ollut yleinen koko maassa, on eri yhteyksissä kiinnitetty yhä kasvavaa huomiota. Valtiosta ja maan yleisestä kehityksestä tulee tietenkin ensisijaisesti riippumaan, saadaanko nykyiseen tilanteeseen parannusta. Voidaan kysyä, voidaanko täällä Virroilla omatoimisesti tehdä jotakin yleisen kehityksen edistämiseksi. Tällöin on korostettava, että kunnan talous ei ole itsetarkoitettu, vaan se on väline, jota käytetään kunnallisten tehtävien käyttämiseen. Kunnan tehtäväpiiri on kehittyvien ajattelutapojen, edistysten vaatimusten ja lainsäädännön kehityksen kautta vaihdellut ja saavuttanut tärkeän merkityksen nyky-yhteiskunnassa. Tähän tehtäväpiiriin olisi kunnan talous saatava sovitetuksi parhaalla mahdollisella tavalla, jolloin kaikinpuolista kehitystä voitaisiin parhaiten edistää.

Tapahtuneen kehityksen valossa aika ei ole siis erityisen helppoa kunnalle. Kunnan mahdollisuudethan kytkeytyvät kuntalaisten mahdollisuuksiin ja niitä olisi edistettävä. Kaksi seikkaa, jotka nähdäkseen edistäisivät parhaiten koko kunnan ja sen väestön taloudellista kehittymistä, ovat riittävien ammattikoulutus- ja yleensä koulutusmahdollisuuksien järjestäminen ja liikenneverkon parantaminen. Nämä molemmat ovat avainasemassa ja sopusoinnussa sen pyrkimyksen kanssa siinä, että tällä tavoin vahvistetaan ja lisätään niitä edellytyksiä, joiden varassa elinkeinoelämä voi kehittyä.

Uskallan toivoa, että luottamuksellinen ja avoin yhteistyö kunnan ja kuntalaisten kesken olisi tuke-
massa työskentelyä eri alojen kehittämiseksi kunnan ja kuntalaisten hyväksi.

Eero Kaakkolampi

Tähdenvälejä seurakunnan elämästä

Väkiluvultaan suuressa ja pinta-alaltaan laajassa paikallisseurakunnassa puuttuu helposti sitä läheisyyttä ja kodikkuutta, mitä nykyajan yhä enemmän yksinäistyvä ihminen kaipaa. Sentähden eri kyläkuntien seurakuntapiireillä on tässäkin suhteessa erityisen tärkeä tehtävä. Tällaisia piirejä kokoontuu seurakunnassamme miltei jokaisessa kinkeripiirissä: lähetyspiirejä on 15, yhdistettyjä lähetys- ja diakoniapiirejä 4, diakoniapiirejä 3, nuorisopiirejä 11, pyhäkouluja 33 sekä muita seurakuntapiirejä 8. Oletko sinä jo löytänyt tien oman kyläsi seurakuntapiiriin sen aktiiviseksi jäseneksi?

Lähetystyö on seurakunnan perustehtävä. Vuonna 1961 seurakunnassamme uhrattiin noin puoli miljoonaa sen hyväksi eli 51 markkaa 48 penniä henkeä kohden. Tästä summasta annettiin 46 markkaa 8 penniä Suomen Lähetysseuran työn tukemiseen ja 5 markkaa 40 penniä Evankeliumiyhdistyksen japaninlähetykselle. Lähetystyön kannatuksessa olemme 16. sijalla omassa hiippakunnassamme. Eila Laukkasen työ Jerusalemissa kutsuu meitä yhä lisääntyvään uhraamiseen. Tätä uhrimieltä oli niilläkin koimella emännällä, jotka lähetystyösaarnaaja Elma Rantamäen muistoa kunnioittaakseen antoivat kukin 5000 markkaa.

Lähetystyö on ollut esillä myös seurakuntamme nuorisotyössä. Keväällä 1962 nuoret myivät 1000 kpl kirjanmerkkejä uuden koulutalon rakentamiseksi Jerusalemiin. »Operaatio rullatuolia» on seurannut »operaatio kuulokoje». Nuoret keräävät talvikautena 1962—63 rahaa kuulokojeiden hankkimiseksi kirkkoon. Jos haluat antaa lahjasi tämän nuorten yrityk-

sen hyväksi, voit viedä sen Virtain Osuuskassaan »operaatio kuulokoje»-tilille.

Nuorisohjaaja seurakuntaan! Vakinaisen nuorisohjaajan tarve seurakunnassamme on erittäin kipeä. Kirkkoneuvosto on tämän ymmärtänyt ja päättänyt perustaa seurakuntaan kokovuotisen nuorisohjaajan viran — nykyisen veroäyrin puitteissa. Yhteinen esirukouksen kohteemme on, että talousarviossa löytyisi rahaa nuorisohjaajan palkkaukseen.

Seurakunnan pyhäkoulutyö on saanut oman sihteerin. Kirkkoneuvosto on nuorisotyötoimikunnan aloitteesta perustanut viran ja valinnut siihen neiti Sinikka Niittylän. Iloitsemme tästä edistysaskeleesta ja toivotamme pyhäkoulusihteerillemme runsasta siunausta! Iloitsemme myös siitä, että Ilomäen, Koron ja Vaskiveden pyhäkoulut ovat saaneet omat kummilapset Jerusalemin lähetysasemalta, sisarukset Malkan, Ilanan ja Aabrahamin. He ovat samalla kaikkien seurakuntamme pyhäkoulujen yhteisiä kummilapsia.

Suntion virassa on tapahtunut vahdinvaihdos, kun Aino Kirjavainen luovutti 1. 5. 1962 tehtävät Viljo Paasimolle. Yhteisessä lähtö- ja tulojuhlassa tuotiin sydämellinen kiitos Aino-ystävälle ja toivotettiin uudelle suntiolle voimia hänen tärkeässä tehtävässään. Uusi suntiomme saa pian iloita yhdessä koko seurakunnan kanssa Herran huoneen kaunistumisesta. Mikäli esteitä ei tule, kirkossamme suoritetaan vuoden 1963 kuluessa sisämaalaukset. Kirkkomme parhain kaunistus ei kuitenkaan ole hyvä maalaus vaan runsaasti kokoontuva seurakunta.

Kirkosta puheen ollen ei saa unohtaa Killinkosken ja Liedempohjan kirkkoja. Killinkoskella täyttyy syksyllä 1963 monivuotinen harras odotus, kun kirkkoon saadaan 6-äänikertaiset urut. Tämän asian hyväksi si on Killissä jo pitkään tehty kaikessa hiljaisuudessa uutteraa työtä. Kesällä 1962 tapahtui kirkon kanttorin vaihdos, kun opettaja Saari siirtyi toiselle paikakunnalle ja tilalle tuli opettaja Seppälä. Liedempohjan kyläkirkossa on ollut paljon sanankuulijoita ensimmäisen vuoden aikana. Lähimpänä tavoitteena on nyt saada kirkko entistä lämpimämmäksi.

☆

Marttisen kesäkoti on alkanut tulla yhä enemmän seurakuntalaisten tietoisuuteen. Sen käytössä on havaittavissa huomattavaa nousua. Kuluneena kesänä siellä oli erilaisilla leireillä kaikkiaan noin 350 seurakuntalaista, pääasiassa lapsia ja nuoria. Monen elämään on kesäkodillamme tullut taivaallista siunausta.

☆

Marttinen on kesätoiminnan keskus, talvikauden toiminta keskittyy yhä enemmän seurakuntakotiin. Olemme saaneet seurakuntatalon sijaan seurakuntakodin, kun seurakuntasali on korjattu viihtyisäksi ja kodikkaaksi. Moni on ollut aivan yllättyneet siitä muutoksesta, mikä on tapahtunut. Seurakuntakodissa on myös kerhohuone, partiolaisten kolo ja seurakunnan taloustoimisto. Haapalahden Iida-tädille on syytä tässä antaa kiitos siitä huomaamattomasta, mutta tärkeästä työstä, mitä hän seurakuntakodin vahtimestarina suorittaa.

☆

Kauniin osoituksen rakkaudesta Jumalan valtakunnan työtä kohtaan seurakuntamme sai Jumalan lasten lepoon päässeeltä apteekkari Aina Aalto-Tikkaselta, joka testamentissaan lahjoitti apteekin kiinteistön seurakunnalle. Suuri lahjoitus on otettu kiitollisin mielin vastaan. Kirkkohallintokunnalle on annettu tehtäväksi selvittää kiinteistön käyttömahdollisuuksia testamentissa lausuttujen ohjeiden mukaisesti.

☆

Seurakuntamme elämässä on paljonkin ilon aiheita. Siitä vain on murhetta, että synnin valta on meidän virtolaisten sydämissä niin murtumaton ja että olemme niin hitaita Jumalan valtakunnan työssä. Työvälineet, Jumalan Sana ja sakramentit, ovat kuitenkin hyvät. Rukouksen hengessä meitä kutsutaan tekemään niillä ahkerasti työtä. Saamme silloin odottaa taivaallista siunausta seurakuntamme elämään.

Yrjö Sariola.

Jouluna

Joulu, saavut jälleen. Sua odotamme.
Joulun Herra, tule koteihimme.
Hiljennä meidät sanaa kuulemaan,
tule, jää sydämiimme asumaan.

Lämmitä Sä anna sydän kylmä jäinen
että pieni, arka, köyhä lähimmäinen
ei hyvydestäs osattomaks jää.
Joulumielen anna lämmittää.

Joulun Herra, lapsi, vapahtaja
oli osanas' vain halpa maha
kun syntymääsi tähti loisti
sanomaa suurta taivahatkin toisti.

Joulun sanaa vanhaa, aina yhä uutta
kuuntelemme, sen suurta salaisuutta
kirkasta sä meille valollasi.
Tee lapsiksesi meidät, ota omiksesi.

Kohta joulua jo kellot soittaa
häly hiljenee ja juhla saa.
Tähtitaivas kirkkahana kaartuu
kaikuu jouluvirsi kukkii joulupuu.

S. P.

VIRTAIN HIIHTO - VIRTOLAISEN HIIHTOURHEILUN VOIMANNÄYTE

Talvella 1955 ensimmäisen kerran järjestetty Pirkan Hiihto onnistui odottamattoman hyvin ja sen osanottajamäärä ylitti ennakkolaskelmat. Tämän esimerkin innoittamana ryhdyttiin Virroilla suunnittelemaan laturetken järjestämistä, jolloin myös virtolaisilla olisi kerran vuodessa tilaisuus koetella kuntoaan koko päivän kestäväällä hiihtoretkellä. Näin syntyi talvella 1956 kunnallinen laturetki Virtain Hiihto, joka keräsikin heti ensimmäiselle ladulleen lähes kaksisataa hiihtäjää. Tämä hiihto on aikakirjoihin merkittävä muista vastaavista poikkeuksena. Se oli tiettävästi maamme ensimmäinen kunnallinen yritys tällä alalla.

Ensimmäisen Virtain Hiihdon lähtötunnelmista muistuu mieleen se hienoinen jännitys järjestäjien leirissä onnistuuko tämä ensimmäinen yritys, muodostuuko hiihdosta laajan joukon massahiihto, reippaan urheiluhengen näyte. Jo klo 7 aikaan oli lähtöpaikalla tavallista vilkkaampaa elämää. Yli 20 asteen pakkasesta huolimatta rasvailivat monet suksiaan ulkosalla. Useammat olivat kuitenkin tehneet tämän työn kotonaan edellisenä iltana ja odottelivat lähtöhetkeä nauttimalla aamupuuroa ja voileipiä ravintolan puolella. Kello tuli 8. Rintanumeroiden kasa ei ollut vielä vähentynyt monellakaan lapulla. Oliko kova pakkas tehnyt raskaan verotuksen yli 200 ilmoittautuneen joukossa? Parinkymmenen minuutin

kuluttua alkoi kuitenkin numeroiden jakopaikalla muodostua jonoa. Numero toisensa jälkeen sai omistajansa ja viittä vaille 9 oli 187 osanottajaa saanut valkean numerolapun rintaansa. Tasan klo 9 pamahti lähtölaukaus ja koko kirjava hiihtäjien rintama lähti sauvomaan yli peltoaukean — 45 km:n taival oli alkanut. Latu suuntautui aluksi kohti Kotalaa, maineikkaan karhunkaataja Martti Kitusen kotisijoille. Täällä sijaitti ensimmäinen virallinen tarkastusasema ja ruokailupaikka. Kotalasta matka jatkui kohden Kalliojärveä missä toinen tarkastuasema ja ruokailupaikka sijaitsivat. Muutama kilometri ennen oli tosin ollut epävirallinen pysähdyspaikka Serlachius-yhtymän metsäkämpällä, missä väsyneitä jäse-

Kun monet virtolaiset miehet varsinkin Jatkosodan aikana v. 1941 joutuivat osallistumaan taisteluihin Kurkijoella ja siten tutustumaan sen maisemiin ja maantieteelliseen asemaan Laatokan luoteisrannikolla, lience aiheellista kertoa vähän Virtain Joulussa sen asukkaiden musiikinharrastuksista entisessä kotipitäjässään ja viime sotien jälkeisillä uusilla kotipaikkakunnillaan.

kohentamiseen, jossa varmaankin vielä niihin aikoihin olikin parantamisen varaa runsaastikin, sillä varsinkin vanhemman väen laulu oli rytmillisesti kovin laahaavaa ja voihan sävelkin saada helposti nuotista poikkeavia mutkia.

Apuna kirkkoherralla näissä pyrkimyksissä oli monipuolinen ja innokas musiikkimies jo mainittu kanttoriurkuri S. Palmu. He järjestivät laulun ja virsikanteleen soiton alkeisopetuksen kiertokouluissa, pyhäkouluissa ja rippikouluissa. Jo edellisen kirkkoherran A. E. Olsonin aikana opetettiin virsikanteleen avulla virsisävelmiä kierto- ja pyhäkouluissa, mutta varsinkin kirkkoherra Arokallion ja kanttoriurkuri

Kurkijokisten musiikinharrastuksista vuodesta

Kurkijoen kirkkoherran Gustaf Arokallion tultua virkaansa v. 1898 sekä kanttoriurkuri Silas Palmun samoin 6 vuotta myöhemmin alkoi heidän toimestaan määrätietoinen virsilauluharrastuksen ja -tason kohottaminen Kurkijoella. Kirkkoherra Arokallio oli itse erittäin musikaalinen oman kauniin voimakkaan lauluäänen ja tarkan musiikkikorvan, joten hänen liturgiaansa alttarilta oli mieltä ylentävää kuulla. Täten oli luonnollista, että hän kiinnitti erikoista huomiota seurakuntalaistensa virsilaulun

Palmun kiinteä yhteistyö kohotti virsilaulun korkealle tasolle, niin että kirkossa voitiin laulaa virsiä eri äänissä kuorolauluna, niinkuin olemme radiosta kuulleet mm. Lemin kirkossa nykyisinkin laulettavan.

Tälle tasolle pääsemiseksi oli tehtävä työtä ahkerasti. Seurakunnan toimesta jaettiin kierto- ja pyhäkoulujen käyttöön nuottivirsikirjoja ja virsikanteleita opetusvälineiksi. Samoin niitä oli kymmenkunta rippikoululaisten käytössä ja rippikoulun läpäisyvaatimuksena musiikin osalta oli musiikinteorian

nä oli tilaisuus verrytellä tuvan lämpimässä sekä nauttia kuumaa mehua. Kalliojärvellä saadun ravintotäydennyksen jälkeen suunnattiin sukset kohden maalia, joka sijaitsee Virtain Pirtin kentällä. Täällä ojennettiin väsyneen matkamiehen käteen kunnan vaakunalla varustettu Virtain Hiihdon mitali ja osanottajat pääsivät saunan lämpöön pesemään irronneen hien pinnasta ja vaihtamaan mielipiteitä rasittavan matkan vaikutelmista. — Latupartion miehet tulivat viimeisinä maaliin todetakseen, että kaikki oli sujunut kommelluksitta. Ensiapuvälineitä ei tarvittu kertaakaan eikä lääkärin apuun tarvinnut kenenkään turvautua.

Salomaa ruokailupaikalla

I Virtain Hiihto täytti sille asetetut toiveet. Ikään ja sukupuoleen katsomatta olivat virtolaiset sonnustautuneet ladulle näyttääkseen pitäjänsä hiihtovoimaa.

Virtain Hiihto on nyt hiihdetty seitsemän kertaa. Osanottajain määrä on kasvanut huomattavasti ja viimeisessä hiihdossa, joka suoritettiin helmikuussa oli osanottajain määrä yli viidensadan, joista 496 hiihti matkan loppuun. Latu on kiertänyt kaikkialla pitäjässä ja aina on hiihto otettu vastaan erinomaisella innolla. Latua auottaessa, huolto- ja tarkastus-asemia pystytettäessä ja itse hiihtoa hiihdettäessä on vietetty kuin kotiseutujuhlaa. Jokainen siinä mukana ollut on kokenut »ponnistamisen riemua» tällä entisaikojen esimerkin mukaisella latukannalla.

Mutta mikä onkaan laturetkien perimmäisenä päämääränä? — Että kaikkialla Suomessa jokaisen ulottuvilla olisi laturetkensä, jota odotetaan kuin joulua ja jonka ikä kautensa mukaisen matkan suorittaminen katsotaan suksisuomalaiselle kuuluvaksi kunnan näytteeksi. Kulkuneuvojen kehityksestä ja elämän mukavuudesta johtuva liikunnan vierominen ja laiminlyönti on aikamme yhä yleisemmäksi käyvää isointa rokkoa, jota vastaan ei voida rokottautua pistoksin eikä pillerein, vaan ainoastaan omakohtaisin liikkumatavoin. Ja varminpana lähtökohtana ja avaimena siihen sopii verkkainen retkihiihto. Näin on hiihdossa takaisinpääsyn avain nuoruuden kadotetun liikkumakunnan paratiisiin.

L. Y.

alkeet, niin että jokainen rippikoululainen pystyi nuoteista virsikanteleella soittamaan edes muutaman koraalin virsikirjasta. Kunkin oli vuorollaan käytävä antamassa näytteen taidostaan koululaisten edessä pöydällä olevalla kanteleella kanttorin seuratussa vieressä »musisointia» valmiina puuttumaan asiaan, jos sävel tai rytmi poikkesi nuoteista. Ja jos esitystä kanttori ei hyväksynyt, tiesi se jatko-opetusta »junkkarikoulussa», joka sitten riittikin koulun läpäisemiseen, sillä muistini mukaan ei »luokalle jääneitä» puuttuvan soittotaidon vuoksi yleensä ollut.

Muistan hyvin, kun 47 vuotta takaisin käydessäni rippikoulua hautausmaan tuvassa Kurkijoen Otsan-

1877 nykypäiviin

lahdella vieressäni istuva varsin vilkas poika Elisenvaaran asemanseudulta yritti vuorollaan kaikkensa läpäistäksensä tämän virsikanteleen soittotentin, mutta kun kanttori Palmu yrityksen jälkeen totesi, ettei tulos ollut tyydyttävä, vaan että opintoja täytyi vielä täydentää »junkkarina», niin helteisipä pari vesikarpaloo tämän muuten hyvin iloluontoisen pojan silmännurkasta. Mutta kun tämä vaatimus oli kaikkien tiedossa ennakolta, niin siihen suhtauduttiin kaikella vakavuudella ja siten, että koteihin hankittiin melkein poikkeuksetta virsikantele, jolla lapset ja nuoret opettelivat soittamaan virsiä ja muitakin lauluja.

Näin saavutettiin vuosien kuluessa se korkea taso virsilaulussa Kurkijoella, josta kuulin Savonlinnan hiippakunnan piispan Collianderin ja myöhempien piispojen E. Kailan ja Y. Loimarannan atavan piispan tarkastuksissa erikoisen kiitoksen seurakuntalaisille. Myös kanttorin ahkeraan järjestämät virsilauluharjoitukset pitäjällä sekä kirkkokuoro toiminta olivat tärkeänä tekijänä virsilauluharrastuksen- ja tason kohottamisessa kotipitäjässä. Virsikantele oli kuitenkin ensisijaisesti se kurkijokelaisten »salainen ase», jonka avulla he pystyivät kohentamaan virsilaulun korkealle tasolle. Sehän liittyy oleellisesti tärkeänä ja vaikuttavana osana yhteisiin Jumalanpalveluksiimme.

Kuorolauluharrastus oli myös vireätä. Kanttori Palmun johtama sekakuoro esiintyi kirkossa ja isänmaallisissa juhlatilaisuuksissa. Aromäen nuorisoseuran sekakuoro maanviljelijä Jaakko Hämäläisen johtamana saavutti verrattain korkean musiikillisen tason saaden useampia palkintoja maakunnallisissa kuorokilpailuissa. Kanttori Armas Siukosen johtamana toimi kirkonkylässä kirkkokuoro, jonka taso oli myös korkeata luokkaa. Kaikkiaan toimi kuoroja 12 pitäjän eri kulmilla osoittaen lauluharrastuksen yleisyyttä Kurkijoella.

Ensimmäinen torvisoittokunta perustettiin Kurkijoen VPK:n yhteyteen jo v. 1877 johtajana opettaja Serenius. Kurkijoen Maamiesopistolla oli oma torvisoittokunta johtajana agr. Sonck ja vahtimestari Nie-

Aili Sarre soittaa virsikannelta

minen. Aromäen nuorisoseuralla oli myös oma torvisoittokunta, jossa minäkin olin mukana 15 vuotta barytonin puhaltajana. Elisenvaaran rautatieläisillä oli ja soittokuntansa johtajana Osmo Suvanto. Samoin oli Elisenvaaran suojeluskunnalla varsin hyvä torvisoittokunta ja kun sitten juhannuksena kunnan järjestämässä Lippujuhlassa kirkonkylän Linnanmäellä yhtyneet soittokunnat kajauttivat Kilpisen Lippulaulun tuhatlukuisen yleisön siihen laulaen yhyessä ja muita tilaisuuteen sopivia lauluja ja marsseja, niin siinä oli voimaa ja aitoa juhlan tuntua.

Jo monesti mainitsemani puuhakkaan kanttori Palmun toimesta perustettiin VPK:n yhteyteen myös jousiyhtye nimeltään Kurkijoen Amatööriorkesteri, johon kuului 18 soittajaa, mukana myös puupuhaltimia ja torvia. Orkesterin hyvää tasoa osoitti mm. sen saama palkinto Käkisalmen laulujuhliilla v. 1912. Elisenvaaran yhteiskoululla oli opettaja Jussilan perustama orkesteri, samoin Elisenvaaran kansakoululla oma orkesterinsa ja paikkakunnalla toimi myös Elisenvaaran Soitannollinen Seura. Alhon nuorisoseuralakin oli oma orkesterinsa johtajana Juho Kiiski.

Kuorojen, soittokuntien ja orkesterien lukuisuus Kurkijoella ilmentää entisen kotipitäjäni asukkaiden vireätä musiikin harrastusta siellä asuessaan ja nykyisillä kotipaikkakunnillaan he ovat jatkaneet tätä harrastusta paikallisissa kuoroissa ja soittokunnissa mm. Loimaalla ja muuallakin. Että Kurkijoki on voinut antaa varsin merkittävän panoksensa maamme nykyisten eturivin esittävien muusikkojen joukossa, siitä ovat osoituksena kurkijokelaiset tai syntyperältään kurkijokelaiset urku- ja pianotaiteilijat Tauno Aikää, Tapani Valsta ja Oskari Rasilainen sekä sellotaiteilija Esko Valsta, jotka kaikki ovat nykyisin viroissaan ja toimissaan Helsingissä. Myös prof. Ar-

Marraskuun kukka

KOTIPIHAN PIENI KUKKA
EREHDYITKÖ TOSISSAAN,
KUN NÄIN TALVEN TULLEN
INNOSTUIT SÄ KUKKIMAAN

EI HERATTANYT LINNUN LAULU
EIKÄ LAMPÖ AURINGON.
VARMAAN OLI SULLA HALU
NÄHDÄ SYKSY LOHDUTON

KAY LEPOON KUKKA PIENI, HENTO
ALA VOIMIASI TUHLAA SUOTTA.
PAINA PÄÄ JA VARSII RENTO
LEVÄTÄ SAAT PUOLI VUOTTA.

NOUSE KERA KEVATTUULEN
KEVATSATEEN LAMPÖISEN.
KAEN KUKKUVAN KUN KUULET
NOUSE ILOKS IHMISTEN.

NOUSE KAUNISTAMAAN KOTIPIHAA
SILLOIN YKSINAS ET LOISTA.
KUKKIA ON TIENOO TULVILLAAN
TOINEN KAUNIIMPANA TOISTA.

S. P.

mas Maasalon isä I. Masalin toimi kanttoriurkurina Kurkijoella.

Lainaan tähän lopuksi Kurkijoen pitäjähistorian kirjoittajan toteamuksen: »Kurkijoella ilmennyt laulun ja soiton runsaus ei ollut enää musiikin harrastusta. Se oli laulun ja soiton intoa! Eipä turhan tähden karjalaisten maakuntalaulussa lauleta: »Laulun laaja kotimaa».

Heikki Kiiski.

VANHAA KULTTUURIA

Virtain Kurjenkylässä, melkein kylän keskellä leipäille harmahtava taloryhmä, Lystilä, jonka asukkaat, olot ja elämä ovat kuin tuulahdus viime vuosisadan puolelta.

Vanhimpina aikoina, silloin kun Lystilä vielä oli Jaskarin torppana, eleli siinä nykyisten haltijain vaari hoidellen kylän »kraatarin» tointa. Yhä vieläkin seisoo tuvan nurkassa ompelukone, tuoli ja pöytä muistuttamassa näistä ajoista ja tuvan seinällä mitailee »kraatarin» kello uutta aikaa. Tilan nykyisten haltijain vanhemmat ovat jo aikoja sitten kuolleet jättäen jälkeensä tyttärensä Saiman sekä pojat Aleksin, Eeron ja Kallen, joiden harteille vastuu vanhan perinnön säilyttämisestä on laskettu.

Joki tekee näillä tienoin laajemman polvekkeen, johon kesäiltoina kuvastelevat komeat, pystypäistä viljaa kantavat vainiot ja syksyisin yhtä muhkeat seiväs- ja kuhilasrivit. Peltoihin kiinnittyikin vanhan panenta-aidan sivua astelevan kulkijan huomio ensimmäiseksi. Kauniit hyvinhoidetut pyörtänöt ja suoralinjaiset ojat miellyttävät silmää ja kertovat tunnollisesta ja uutterasta työstä. Jokainen työvaihe kynnön suorien vakojen saamiseksi tarvittavista taakakepeistä aina korjuuvaiheen tähkänpoimimiseen asti suoritetaan vanhojen perinteiden ja tottumusten mukaan, joskin uusikin aika lähinnä puimakoneen muodossa raivaa tietään tännekin.

Eräänä syyspimeänä ehtoon astuin tupaan, jossa öljylampun tuikkeessa veljekset istuivat perunoita kuorien ja maailman menoa tuumiskellen. Mukavasti narahteli kiikkustuoli ja takkatulen lämmin hohde heitteli salaperäisen näköisiä varjoja tuvan seinille.

Yksityiskohta piharakennuksista

Valkoiseksi hinkattu puulattia, tummat seinät ja katto päreorsineen ja leipävaraincon veivät nykyajasta huiman askeleen taaksepäin. Jokainen esine: takkakiivi, pärekoppa, penkki ja pöytä kertoi omaa tarinaansa, joka merkittävällä tavalla kiehtoo kuulijan.

Illan suussa kiertelimme vielä kartanolla, taskulampun häilyvässä valossa paikkoja katsellen. Puhutaat ja lämpimät karjasuojat sekä eläinten tyytyväiset katseet kertoivat siitä samasta kotoisesta viihtyisyydestä, jonka jo tuvassa istuessaan havaitsi. Merkillisen juhlallinen tuntu täytti mielen, kun pimeässä syysillassa astelimme pahnoina päällystettyä tietä riihelle, jonka eteen valettu savilattia, nurkat ja lyhdeläjät muistuttivat Jumalan Pyhästä viljasta, joka ei ole tarkoitettu maahan poljettavaksi.

On jo pimeää. Tuvan ikkunasta tuikkaa yhä öljylampun lepattava liekki, joka luo välkkyvän tähden joen pintaan. Edessä näkyy maantietä ohiajaneen auton valojen välähdys. Kiireisen matkamiehen ohikiitävä ajatus. Mutta takana lepää tyynenä ja rauhallisena yksi, ehkä eristynyt, mutta viehättävää ja perinteille uskollista elämää uhoava rakennusryhmä.

M. R.

Lystilän päärakennus ja aittoja

VANHALLA MYLLYLLÄ

Kesä oli ollut kuiva, ja syysateet tulivat myöhään. Heinäajan uoma oli kuivunut, vain joissain syvänteissä oli tummaa, likaista vettä. Puroissa olevat hierin — eli jalkamyllyt olivat voimattomia. Jyviä olisi ollut, mutta puromyllyillä ei saatu jauhoja. Jauhinkivillä käsin vääntäen puuro-, jopa leipäjauhojakin koetettiin tehdä, kun Vaskiveden periltä oli pitkä venematka Herrasen myllyyn ja kun sieltäkään ei heti jauhoja saanut.

Vihdoin tuuli kääntyi kaakkoon, ja sateet tulivat. Virkistäviä pisaroita alkoi kertyä soille, noroihin, lampiin ja järviin. Niitä kertyi ja kertyi, vesi kohosi, se ylitti alaiden kynnyksen ja alkoi vyöryä alaspäin synnyttäen voimaa.

Sydänmaan talojen asukkaat pitivät varansa, koska vesi nousee myllypadon takana, ja niin Heinäajan pisarat jauhoivat ensin Lamminmyllyssä leivänainetta, alempana Viitapohjan myllyn yksipuinen ruuhi johdatti veden ja voiman jyvien jauhatukseen. Pärskyen putosi vesi Karhuluomaan, esteenä oli Syvälän myllyn tammi.

Jo päivällä oli vaari vienyt jyväpussit myllyyn ja kokeillut käyntiä, mutta ei ollut vielä tarpeeksi voimaa. Iltapuolella vaari tuli uudelleen pienen pojan kanssa. Jo oli vesi noussut. Jo alkoi kivi pyöriä työntäen sivulleen lämmintä, valkoista jauhoa, joka kumasti liimautui kitalakeen ja kieleen sitä maistellessa.

Kun pojan muu mielenkiinto meni ohi, hän huomasi myllyn ovesa puukolla leikatun kirkon kuvan ja kysyi:

— Kuka tämän on tehnyt?

— Joku myllymies, joka ikävissään, ehkä peloisaan, yöllä jauhaessaan, kun metsä tuulessa tohisee ja vesi koskessa kohisee, kun suuret voimat tuntuvat olevan liikkeellä. Se on rauhoittanut, kun on kirkko mielessä.

— Vaari, oletko sinä ollut isoväkevä?

— Noo, en tiedä, mutta onhan sitä voimaakin ollut.

— Mutta mitenkäs sinun nenävaries poikki lyötiin, jos sinä olit isoväkevä?

— Niitä oli monta...

— Löikös ne pahat miehet sua lonkkaankin?

— Älä höpötä, katsos miten paljon jo on jauhoja, kohta saamme viedä muorille, sillä onkin jo taikinan juuri valmiina.

— Vaa, kun sinä olet isoväkevä, pelkäätkö sinä Jumalaa?

— Kyllä minä Jumalaa pelkään, jos teen pahaa, mutta muuten Jumala suojelee ja varjelee meitä.

— Mistä tuo vesi tulee, kun sillä on niin paljon voimaa?

— Tuolta kaukaa sydänmaalta se alkuun lähtee. Siellä on paikka, josta se jakautuu kolmelle suunnalle. Kuka sen paikan löytää, sanat tietää ja taidon tuntee, hän saa hengenvoimaa... sieltä se Vilhekin...

— Kenenkäs voimaa se tuolla metsässä on, kun se laahaa, huokaa ja humisee?

— Mennään nyt viemään muorille jauhoja, pimeäkin jo on.

Vaari otti jauhopussin olalleen, pieni poika tarttui lujasti vaarin vapaaseen käteen. Se oli turvallista,

Tuvan joulusiivous Virroilla

Hiekanjyvästen rahinaa jyhkeitä siltapalkkeja vasten, hakosudin vaimeaa suhinaa, silloin tällöin höyryävän veden läikähdys lattialle, havun tuoksu, hikikarpalo pesijän otsanrajassa, puheensorinaa, hakosudin »painon» hilpeä huikkaus...

Oli päästy vihdoin tuvan joulusiivoukseen. Pari päivää oli vielä jouluun, mutta tupakin, jossa arkisin suoritettiin monenlaiset askareet, karstattiin ja kehrättiin, veistettiin reet, joskus teurastettiin eläimet, kengitettiin hevonen ja jossa pieni porsas asusti kopassaan ensimmäiset elinviikkonsa, pyrittiin saamaan hyvissä ajoin juhlakuntoon. Kamaripuoli oli jo aikaisemmin siistitty. Suuritöiseen tuvan pesuun ei vuoden varrella kovin usein ryhdyttykään. Mutta pääsiäinen, juhannus, häät, hautajaiset ja ennen kaikkea joulu olivat siksi suuria juhlia, että niiden aattopäivinä oli suursiivous suoritettava.

Talon naisväki hankkiutui jo aamuvaihaisella tuvan siivoukseen, ja mikäli tarvittiin, pyydettiin torpan väkeä tai hyyryläisiä avuksi. Miehet tavallisesti autoivat veden kannossa, sillä vettä kului runsaasti, ja päivän mittaan piti tupa saada puhtaaksi. Siivouspäiväksi miehet olivat tehneet jäntevistä kuu-

olihan vaari isoväkevä ja sanoihan vaari, että Jumala suojelee ja varjelee kaikkia.

— No sieltähän ne myllymiehet tulevatkin, minä jo pelkäsin, mikä siellä on tullut, hätäili muori, kun tupaan ehdittiin. Se sana »myllymiehet», se tuntui mukavalta pienen pojan kuulla. Muori oli varannut ruokaa pöytään. »Myllymiehet» istuivat sen viereen. Vaari laittoi kätensä ristiin, kumarsi päätään ja luki hiljaa rukouksensa. Pieni poika aikoi nälkäisenä heti suoraan käydä leipään kiinni, silloin muori sanoi:

— Ei niinkuin susi! Mites sanotaan?

— »Siunaa, Herra, atriamme, ole itse vierahamme».

Ateria oli syöty, vaarilla taas arvokas päänkumarrus ja kädet ristiin, pienen pojan läksynä muorin opettama »Kiitos, Herra, lahjoistasi, armostasi antakoon, kansan kaiken ruokkikoon, amen».

Tulipa nukkumaan menon aika. Poika oli opetettu sanomaan: »Herra siunaa meit' ja auta, vaaroissa myös varjele, Herra, meitä armos kautta armahda ja valaise...» sitten tuli jonkinlainen uupumus.

— Vaari, onko Jumala se isoväkevä, joka panee veden juoksemaan ja metsän humiseen, onko...

— Älä höpötä enää, ei iltarukouksen jälkeen saa puhua.

Poikanen siirtyi unten tasanteelle, josta jakautuu virtoja, voimia kaikkiin suuntiin.

Svante Poukka.

sen oksista muutamia hakosuteja, joissa oli koivuvit-sas siteenä ja lähes parimetrinen keppi vartena. Muita siivouksessa tarvittavia välineitä, varpuluutia, tanoja, suopaa ja lipeävettä, hiekkaa ja pellavaista raitia oli tavallisesti varastossa. Katajaluutaa varten oli ainekset noudettava metsästä.

Joulusiivous alkoi tuvan riimomisella. Katajaluutaan oli pantu kattoon ulottuva varsi, ja nyt voitiin luudalla karistaa pölyt, noet ja hämähäkinverkot katosta ja seinistä. Ikkunat ja seinien alaosa pestiin. Samoin pitkät pöydät, penkit ja muut huonekalut. Sitten oli vuorossa lattian pesu. Ensimmäinen hakosuti lähti liikkeelle tuvan peränurkasta kahden tai kolmenkin pesijän voimalla. Yhdeltä se ei olisi kovin helposti liikkunutkaan. Sitä mukaa kuin hakosutia vedeltiin lattiapalkkeja pitkin, joku kaatoi varia, joku taas heitteli hiekkaa sen tielle. Pesuveteen pantiin usein lipeää tai suopaa, jotta lika paremmin irtoaisi. Sama tarkoitus oli lattialle varistetulla hiekillä. Hakosuti taas pureutui paremmin likaan, kun sen päällä istui »paino», joku talon lapsista. Hyvin siinä

ennen vanhaan

pysyi, kun piti sudin varresta kiinni. Painona oleminen oli lapsista hupaisaa, ja »painovuoroista» varmaan kiisteltiin. Isoissa tuvissa saattoi samalla kertaa olla useita hakosuteja liikkeellä. Pesijän työ oli raskasta, eikä ihme, vaikka silloin tällöin piti pyyhkäistä hikihelmi otsalta.

Hakosuti oli tavallisin maalaamattoman puulattian pesin. Mutta sen rinnalla käytettiin tanaa, tuohitanaa, joka oli tuohiliuskoista sidottu huosiain. Se sidottiin jalkaan, ja sitten sitä vedeltiin jalalla lattiapalkkia pitkin. Vanhat tuohivirsut ajoivat saman asian. Virsut jalassa kuljettiin laahaten pitkin lattiaa, niin että hiekka virsun alla rätisi, ja puhdasta tuli.

Kun jokaisesta lattiapalkista oli saatu lika lähtemään, oli lattia huuhdottava. Vettä kaadeltiin lattialle, ja varpuluudalla lakaistiin hiekkaa, irronneet havunneulat ja likavesi pois. Usein likavesi valui hiekkoinen ja roskineen harvan permannon rakoihin. Enimmät roskat kerättiin rikkalapiolla likasankoon. Paikoin likavesi valui lattian rajasta multipenkille. Alimmassa seinähirressä saattoi olla rievulla tukittava aukko tai siltapalkissa suljettava luukku likaveden poistamista varten. Luukusta saattoi joutaa laudasta rakennettu torvi lattian alle.

Hyväksi huuhdottu permanto kuivattiin rievulla. Nopeimmin selvittiin tästä työstä siten, että isoa pel-lavaraitia liikutteli kaksi henkeä lattiaa pitkin, toinen piti kiinni raidin toisesta päästä, toinen toisesta. Nyt lattia hohti puhtautta, ja tuvassa leijaili miellyttävä havun tuoksu, hakosudin tuoksu. Kun illalla takkavalkean loisteessa puhdasta huonetta silmäili, tuntui kuin joulu jo olisi astunut tupaan.

Mutta joulu ei tullut vielä, ei ennenkuin tupa oli saatettu lopulliseen juhla-asuunsa. Aattoiltana ripoteltiin lattialle kuusen hakoja, joita katkottiin erityisesti tähän tarkoitukseen. Oksien latvoista lyötiin vin pari kertaa, jolloin saatiin lyhyitä, enimmäkseen kolmihaaraisia pätkiä. Kovaa varitta ei saanut tulla mukaan. Lattiahakoja tuotiin joulunpyhien ajaksi tuvan nurkkaan kopassa, mistä niitä siroteltiin lattialle, kun entiset olivat kuivaneet ja hajonneet. Kuvia hakoja ei lakaistu pois, vasta joulunpyhien men-tyä lakaistiin kaikki yhdellä kertaa. Uudeksivuodeksi oli tapana tuoda tuoreet haot lattialle.

Siitä ajasta, jolloin tupa hakosudilla pestiin ja lat-tiahaoilla jouluasuun puettiin, on kulunut puoli vuosi-sataa, ehkä enemmänkin. Tuon ajan virtolaisen jou-lutunnelman edellytyksenä oli puhtaaksi pesty, havuntuoksuinen tupa. Raikkaan kuusenhavun tuok-sun yhdistämme jouluumme vieläkin, mutta se ei ole enää lähtöisin hakosudista eikä lattiahaoista.

Senni Tamminen.

ILTA

Mies astuu pellon laita verkkaisasti
katsoo, katsoo, sitten seisauttaa.

Taas on päästy päivä iltaan asti
ja aikaa ehkä hiukan levähtää.

Istahtaapi kumpareelle pellon päässä
päivän rasitukset melkein unohtain.

Hyvä näin on olla joskus yksikseenä
suuri luonto seurassansa vain.

Ilta-auringossa kylpee viljapello
täyttä tähkää tuuli heiluttaa.

Siellä täällä keltalehden lento
syksyn viestiäkö kuljettaa.

Mielessänsä ajatusta monta:

Aika mennyt, mitä eessapäin!

Lapsuusaikaa huoletonta

muistain, siellä ajatukset viivähtäin.

Pois on menneet isät, jotka pellot nämä
kuokki, perkas, kuntoon kohenteli.

Syvä kiitollisuus mielen täyttämänä
muistaa heitä, jotka kerran eli.

Isän työtä, alkamaansa, tahdon jatkaa
vielä voimakas on varteni.

Näin tuumien ja tehden kotimatkaa
illan hämärään jo tienoo hiljeni.

S. P.

PELTTARIN HEIKKI

Viime vuosisadan puolella vaikutti Uurasissa hyvinkin monitoiminen ja puhelias mies, jota kutsuttiin Pelttarin Heikiksi. Hänen virallinen »liikanimensä» oli Ojala, ja kotoisin Lapualta, mutta oli kulkeutunut jostain syystä Uurasiin, ja täällä kuolikin 1906—7 paikkeilla.

Heikki oli leskimies. Lapsia oli tyttö ja poika, jotka asuivat isänsä kanssa yhdessä Piilin talon pikku tuvassa. Heikki harjoitti valurin ammattia, ja siitä kai oli johtunut Pelttarin nimi, jolla tarkoitettiin kuparin ja messingin valajaa. Siihen aikaan, kun hevosilla piti olla jokin helisevä kaulassa tai aisassa, riitti työtä aisakellojen, umpikuikusten ja kaulatiukujen valamisessa.

Heikki itse oli lyhyenlainen, tummaverinen mies. Kaulassaan hän piti hamppusormaista, ja se sormainen kaulassa hän kai oli tänne syntynytkin. Ainakin sen väri vaikutti siltä, että se oli ollut Heikin »kautlimessa» jo kauan, ja sitä hän ei riisunut saunassakaan.

Pelttari ei ollut mikään tyhmä, päinvastoin. Sen kuuli heti puheistakin. Heikille ja hänen puheilleen oli totuttu nauramaan. Jotkut yrittivät pitää häntä pilkkanaankin, mutta usein pakkasi siinä käymään nolosti, sillä Heikki ei jäänyt vastausta vaille. Joku moitti, että Pelttari valehtelee. Saattoipa niin olla, mutta sille väitteelle ei saatu katetta, sillä Pelttari ei valehdellut kenenkään suuhun, ei ketään panehellut eikä vahingoittanut. Kertoilipahan vain omia kokemuksiaan, näkemäänsä ja tekemiään.

Heikki oli jokatöinen, yritti ainakin, ja yrittänyttä ei laiteta. Hän oli kelloseppä, pyssyseppä, suutari, raatari, muurari, maalari, hieroja, kansanparantaja ja vieläpä kolmen pitäjän tarpeeksi osasi noituaikin. Parantajan tointa Heikki harjoitti antaumuksella ja kohdisti mieluummin praktiikkansa naisväkeen. Hän oli erikoistunut sille alalle. Mutta kukaan ei ole profectta omalla maallaan. Uurasten hameväki suhtautui kovin penseästi Heikin tohtoroimiseen. Nauroivat ja ilveilivät takanapäin, haukkuivat piirilääkäriksi, eivätkä suostuneet paljastamaan pintaansa Heikin hierottavaksi. Ja niin saivat kärsiä vaivansa ymmärtämättömyytensä ansiosta. Eivätkä olleet uskovinaan, vaikka Heikki tosissaan kertoi kuinka hän pelasti Yks'puisen emännän Keuruulla varmasta kuolemasta.

Oli tapahtunut näin. Emäntä oli jo kesällä kerutuukynnön aikaan alkanut mahdollisesti turvottaa. Oli onneton mennyt Tampereelle kirjanoppineen tohtorin puheille, joka oli kuunnellut, kattelut ja sanonut, että se on jotakin »karaatia». »Eihän sellaista tautia ookkaan», sanoi Heikki. »Ylen tyyriit voitot vaan orneerasi, ja vaiva sen kun vaan yltyi. Lopuksi ei henki enää kulkenut kun suun kautta, niin oli röörit tukossa.» — Kun ei enää muu auttanut lähe-

tettiin Heikille sana, että tulla, ja tämä meni. Kovat olivat olleet paikat. »Ei se akka olis huomista nähty, jollen olis sinne kerinnyt», kertoi Pelttari. »Mutta kun sauna lämmitettiin ja minä ruokavälin hie-roon, että nahkakin kulu kämmenistä, niin jopa laukes. Ja polskaksi pisti emäntä, kun saunasta tuli, vaikka rairiilla sinne kanneltiin.»

Heikki oli ollut Könnillä sällinä, silloin kun Pietarin Iisakin kirkkoon tehtiin suurta tornikelloa. Lähes kaksi vuotta oli sitä värkätty. Ja oli Könni sanonut, että olis siinä saattanut mennä toinen mokoma aikaa, jos olis ollut joku muu kaverina.

Yhdessä olivat Könnin kanssa sen Pietarissa paikoilleen asentaneet. Keisarin isossa pytingissä olivat kortteeranneet, ja hyvät oli kuulemma ruuat. »Vaikka ei se Könni usein viittinyt sinne torniin kiivetä. Keisarin kanssa ne vaan katteli, kun minä joskus istuun sikuntiviisarin varrella ja ajoon ympäri tau-lua.» Silloin oli keisari aina pukannut Könniä kylkeen ja sanonut: »Kyllä sulla on pirunmoinen sälli.»

Vuoden kuluttua oli Ilmajoelle tullut keisarilta sana, että kello on tultava rukkaamaan. Se oli puoli-toista sikunttia fiirannut. Könni raapi päätään: »En mitenkään kerkiääs itte, mutta jos Ojala menöö.» »Täytyyhän mun mennä. — Lisäsin vanhan myllynkiven punttihin painoksi, ja eipä tuolta oo' sitte mitään kuulunut», toimitti Heikki vaatimattomasti.

Itämaisen sodan aikana Pelttari oli Seinäjoen ruutitehtaalla mestarina. Engelsmanni seilasi korkki-puulaivoillaan Suomen rannikolla, ampui Bomarsundin fästingin »Oolannissa» tuusan tohjoksi ja harjoitti muutakin ilkeyttä. Päättyi Helsingin edustalle ja alkoi oikein tosissaan pommittamaan Viaporin. Siellä oli huonoa ruutia, se savusi kuin tervahauta, ja ammuksat putoilivat veteen eivätkä kantaneet vihollisen laivoihin. »Kuriereri» tuli Seinäjoelle ja vaati parempaa kruutia. »No mikäs siinä, patruuna sanoi, jotta transportti liikkeelle ja Ojala komentajaksi. Heikki lähti, koska valtakunta oli vaarassa. Neljä kasakkaa laukkuutti parivirstaa »transportin» edellä ja mistä talosta näkivät savun nousevan löivät vettä takkaan. Monessa talossa jäi akkain leipomus kesken, kun tulet sammutettiin. Uudestaan ei saanut tulta tehdä ennen kuin »transportti» oli ohi. Neljäkymmentä kengätöntä hevosta oli transportissa, puupyöräkärret ja ajajilla töppöset jaloissa. Pelttari ajoi keulassa haijakkapelillä keisarin »flaku» kourassa.

Perille kun päästiin, oli fästinki hätää kärsimässä. Komentaja tuli nokka valkoisena Heikkiä vastaan ja sanoi: »Mitäs nyt Ojala tehdään, kun miehistä jo puolet on kaatunut, ja fästinki hajoaa kuin kusiaispesä. »Minä sanoon, jotta vielä ne ... helect korvetahan.» Ja Heikki oli alkanut kanniskella kahden kaplan mitalla sitä kiukkuisinta ruutia sen ison kannunan putkeen, joka oli raavaan miehen kontak-

tava. Oli survonut koivuisella kangella kymmenen syltä ankkurikettinkiä ruutin päälle. Kun se pääpirun laiva oli tullut hollille, niin Pelttari oli rojautanut pitkin kantta. Siläksi meni kansi, mereen meni kettingin mutkassa mastot ja miehet, päitä vaan kolisi kannella kuin räätikkäitä. Vihulainen käänsi laivansa länttä kohti ja huilasi isäinsä maalle. Viapori ja koko Suomi oli pelastettu.

Koivistolaisessa oli yhtenä talvena kova yskä, köhitti ja pärskytti kuin pääntautista hevosta. Osui Pelttari käymään, istui penkille ja kuunteli asian tuntijan ilmein, kun äijä istui turkki päällä takkavivellä ja yskiä rynkytti.

— Isännässä on körmänttiyskä ja pahaa sorttia. Sille pitää saada apu ja nopiaa. Sairas tursasi nokkaansa ja kysyi: »Taidatkos parantaa?»

»Jospa reistattais. Onko tärpättiä?» Pelttari sai pullon ja selitti: »Sitä on kahta sorttia yskää, körmänttiyskää ja tynnyriyskää. Se körmäntti tulee vihoista ja on vaikia tapaus, se voi tappaakin.»

»No koita nyt konstis, ei tässä oikein joutas kuolemaankaan», tuumasi isäntä.

Pelttari pyörähti pihalle. Riihen takana kasvoi mänty: iso-oksainen, matalavartinen, oikea variksen saarnatuoli, latvassa tuulenpesä. Pelttari käveli männyn juurelle ja alkoi kiivetä sinne. Isäntä luurasi lasipielestä ja nauraa hörötti, käski emäntääkin katsomaan, kun lääkäri könötti petäjässä kuin huuhkaja.

Tovin kuluttua tuli Pelttari tupaan, kiipesi uunille ja alkoi kuorsata. »Siinä on sun tohtoris», motkotti emäntä, »taitaa olla itsekin kohta avun tarpeessa.»

Illalla kun talonväki hankki makuulle, kaahi Heikki alas kiukaalta ja alkoi rovehtia sopessa halkojen kanssa. Löi surkailematta koivuisia halkoja takanperän täyteen ja rakensi mahtavan praasun. Oli loimotusta, ei kärsinyt olla kuin seinustoilla. Emäntää vaivasi uteliaisuus, ja kiipesi salavikkaa ylisänkyyn.

Pelttari otti tärpättipullon kouraansa ja maalasi sairaan tyvipään tärpätillä. »Jokos suussa tuntuu tärpätin maku», kysyi Pelttari. Isäntä luuli valehtelemalla pääsevänsä kidutuksesta ja koetti todistaa: »Ihan kun olis tärpättiä ryypännyt.» Heikki haistoi henkeä: »Echei se vielä.»

Taas lisättiin tärpättiä, paistettiin, haistettiin henkeä. Emäntä tunki vällynkulmaa suuhunsa ja hytkyi naurusta. Pelttari kyllä kuuli pyrskymisen mutta ei ollut tietävinäänkään.

Viimein alkoi olla valmista: hiki juoksi pitkin pintaa, ja suukin alkoi olla nahattomana tärpätin mausta. »Kyllä nyt yskä lähti sinne, mistä on tullutkin», totesi Pelttari, »mene nyt maate ja nuku.»

Otti vielä tärpättipullon kouraansa, kääntyi sänkyä kohti ja sanoi: »No nyt on emännän vuoro, on paree lääkintä aikoonansa ettei tauti pääse pahaksi.»

Emäntä sylki, siunasi ja pääsi liukkaasti kamariin, mutta Pelttari nousi uunille.

Karhun tapaturma

Jossakin periuurasen syränmaalla Koikerolla on aikonaan tapahtunu melekone erämaan murhenäytelmä. Mesikämmen on tappanu mettässä lautumella olleen lehemän ja lähteny kantamaan eremmäksi korpeen. Poluku on johtanu nevarämeikön ylitte, johka ruukattiin teherä kapusiltaa pitkistä rankapuista. Vaikka karhu yryreksän miehen voimalla kynttäsi kantamaan lehemän raatos sylissänsä, ei sillä ollu yhyrenkään miehen mieltä: ettei semmotten kannannaisen kans kävellä ihan mihkä rookaa. Kävi-kin ohoraasesti kun otus lähti, kuin mies rähämään puita myören rämäkön yli. Painavain jalakain alla nevassa perstuneet puut rötkähti poikki, ja ukko purota roiskahti kuormineen alla vaanivaan silimäkkeeseen. Siltapuiren katkiomet töröttivät pystyssä korven kontion hauralla ainoina osoitteena ja hautamuistomerkinä, kertoen sanatonta tarinaa tappajan surmasta.

O. Pihlajajarvi

ROISTON- SAARI

Ylistaron mailta kotoisin oleva, rosvotöistensä kuuluisaksi tullut Matti Haapaoja, oli kertoman mukaan ison talon poika ja ison kokoinenkin.

Koska hänen äitinsä oli kuollut jo hänen ollessaan nuori oli hänellä kasvatustaitei, jolta Matti sai hirvittävän kovan kasvatuksen. Tämän takia hänestä tuli niin tunnetun roisto kuin hän myöhemmin oli. Hän teki murhia ja rosvotöitä ja oli usein vankiloiden asukki. Mutta yhtä usein hän karkasi ja teki uusia pahoja.

Kuuluisalle vankilasaarnaajalle ja vankityöntekijälle Matilda Wredelle oli tämä Matti Haapaoja kertonut sen vähän, mitä hän yleensä kertoi. Kerrotaan, että kun Wrede ensimmäisen kerran pyysi päästä tapaamaan Haapaojaa, ei häntä aiottu päästää rikollisen selliin, mutta lopulta hänet päästettiin sinne. Ensin Haapaoja ei puhunut Wredelle mitään mulla jautteli vain rumasti silmiään. Mutta Matilda Wreden ihmisrakkaus kuului hänen olemuksestaan niin, että heistä tuli hyvät ystävät.

Wredelle Haapaoja oli kertonut lapsuudestaan ja sen aikaisesta kovasta kasvatuksesta. Siihen aikaan, kun Matti oli ollut pieni pidettiin vielä kiertokouluja. Kerran hänen kova äitipuolensa oli lähettänyt Matin kauppaan ja pukeutunut hänen päälleen niin paljon vaatteita, että hän ei olisi nähnyt eteensä ja löytänyt kotiinsa. Asutus oli silloin harvaa ja tiet huonoja.

Sitten Haapaoja oli kertonut siitä, kun hänet oli tuomittu Siperiaan koko loppu elämäksensä. Hän oli kuitenkin karannut sieltä kaiken uhalla erään toverinsa kanssa. Matkalla Suomeen he olivat kui-

tenkin riitaantuneet ja Matti oli surmannut toverinsa.

Toisenkin murhan hän oli kertonut. Hänen harhaillessaan Suomeen päin, oli hän kohdannut miehen, joka oli kantanut metsästä puita selässään. Häneltä Matti oli kysynyt, miltä elämä maistuu. Vanhus oli voivotellut, että kovaahan se elämä tahtoo olla. Silloin Matti tarttui hänen tukkaansa ja sanoi: »Kyllä-hän täältä pois pääsee.» Sitten hän oli vetänyt puukonsa esiin ja tappanut vanhuksen. — Nämä kaksi murhaa sanotaan Haapaojan tunnustaneen, mutta kerrotaan niitä tapahtuneen kaikkiaan seitsemäntoista Siperiasta tulon aikana.

Kerran oli Haapaoja päässyt karkaamaan kotiseudulle saakka, mutta ei uskaltanut asua siellä, koska hänestä oli julkaistu peräänkuulutus, jossa haluttiin saada hänet kiinni elävänä tai kuolleen.

Rosvoillessaan hän tuli kerran Virtain Kurjenkylään. Nälissään hän poikkesi Yläjoen taloon pyytämään emännältä ruokaa, vaikka hänellä ei ollut rahaa, millä maksaa. Emäntä laittoi ruokaa pöytään.

Koska oli sunnuntai, oli talon pihaan kerääntynyt nuoria miehiä. Emäntä huomasi, että ruokavieras oli hyvin rauhaton ja kävi usein katsomassa ikkunasta pihalla olevia miehiä.

Hetken kuluttua ajoi pihaan keiseillä ja hevosella kaksi miestä. Toinen heistä oli Rauhalan isäntä Peräseinäjoelta ja toinen taas Väkyn isäntä Kalle Veija Kurjenkylästä, joka toimi Rauhalan apurina. He olivat tulleet pidättämään Haapaojaa, koska olivat saaneet luvan siihen.

Miehet menivät heti tupaan ja Kalle Veijalalla oli varmuuden vuoksi suusta ladattava haulikko mukana. Tuvassa Rauhala heti mahtavasti sanoi Haapaojalle: »Matti Haapaoja, minulla on oikeus pidättää teidät joko elävänä tai kuolleena.» Kuitenkin hän pyysi saada nähdä tämän henkilöllisyyspaperit. Haapaoja esitti Rauhalalle paperinsa, jotka olivat puhtaat, mutta eivät olleet hänen omansa. Rauhala luki ne läpi ja sanoi: »Olkoot paperit mitkä hyvänsä, mutta mies otetaan kuitenkin kiinni.» Silloin Haapaoja veti puukkonsa esiin ja sanoi: »Et koskaan saa minua elävänä kiinni.» Raivaten samalla itselleen tien ulos. Tällä aikaa olisi Veija voinut ampua häntä, mutta tätä hän ei kuitenkaan tehnyt, vaan ryntäsi muiden mukana karkurin jälkeen.

Ulos tultuaan suuntasi Haapaoja kulkunsa maantielle päin. Jotkut kylän nuorista miehistä olivat niin nopeita, että saivat hänet jo melkein kiinni ennen maantietä. Kun roisto huomasi, että miehet saavuttivat häntä, kääntyi hän ja huiatoi jälleen pitkällä puukollaan, jota säikähtäen miehet ryntäsivät pakoon.

Haapaoja jatkoi nyt pakoaan yli tien ja pian oli hänen edessään vetinen suoalue. Kalle Veija, joka oli koko ajan seurannut häntä alkoi nyt saavuttaa. Suon ylitettyään he tulivat Mustansalon mäelle, ja kohta oli heidän edessään vieläkin mustempi ja vetelämpinen suo. Suon keskellä oli saari, jolla kasvoi mäntyjä. Vaikka Haapaoja juoksi henkensä edestä Veija saavutti häntä uhkaavasti. Tultuaan saarelle Haapaoja kääntyi, hyökäten päin Veijaa ja löi puukollaan häneltä huulet halki aina leuan kärkeen saakka, tavoittaen samalla hänen kurkkuaan. Veija väisteli parhaansa mukaan ja löi pyssyinsä perällä vastustajaansa kaikkiin voimin. Lyönti oli niin voimakas, että roisto lysähti maahan istumaan ja Veijan pyssyn piippu meni vääräksi. Nyt käski Veija vastustajaansa heittämään puukon pois. Väkinäisesti tämä tottelikin.

Jo toisetkin takaa-ajajat ehtivät saareen ja sitoivat Haapaojan. Haapaoja pyysi Veijaa lyömään häntä niin lujaa, että hän kuolisi, mutta Veija ei totellut. Tultiin takaisin Yläjoen taloon, ja siellä sidottiin molempien miesten haavat. Veija käski Haapaojaa jatkamaan ruokailuaan, joka oli jäänyt kesken.

Kylän miesten joukossa oli eräs vähän viinaksia maistellut ja hän alkoi haukkua Haapaojaa. Silloin Haapaoja kääntyi Veijan puoleen ja sanoi: »Tuki sinä nuorten rakkien suu. Noita olisi saanut olla vasikkahaallinen, eivätkä he olisi saaneet minua

Virtolaisittain

Kyllähän niitä tarpeita olis: pitäs mennä kaharella hevosella myllyyn, eiko yhyrellekkään kuormaa.

Olisin minäkin hiihtäny (kilipaa), mutta kun ryykäsivät kelevottomat sivutte.

Aikansa on vaikka airanvittana, kun-eika ihan alimmaiseksi pantas.

Erestään löytää, miton tahansa jättäny, havatti äijä kun piippua parran seasta etti.

Jokon häijy hevoselle, seon maharoton akalle.

Seisotaan kun Korhoset sateessa, ei teherä työtä, eikä mennä suojaan.

Virtolaisten kolomastoista kuu on Vas-kuu.

»Miä karkasen sun» ressas seppä kun pajassa toisen vesikolaan tölönäs.

Vieras ja kala alakaa haista koloman-tena päivänä.

Jokei vanhasta mittään perusta, palio-kopa se uurestakkaan oppii.

Takkaa-ajo ei käy järrien päälle — sama kiires erellämenijällä kun perästä ryykäävälläkin.

Nuorella hyvä hammas, vanhalla väliä suoli.

Niin aina niin, sano Niini Aatu kun akkoneen oijaan kaatu.

Ollaas hiliaa, niin saaraan jänis.

Puuj- ja kuoren välliin tunkiessa litistää heleposti noukkansa.

Etteikö esiliinaan sais tiskiä pyhiitä, ei tästo väliä, likanen ennestään.

»Makeus, tule nopeasti alas puusta» muisteli rippikoulupoika läksyään omenavarkaisa.

No 11 a

kiinni. Veija, sinä yksin olit mies.» Veija käski toisten olla hiljaa.

Tähän loppui Haapaojan vapaalla jalalla liikkuminen. Saari, jossa Haapaoja otettiin kiinni on saanut nimensä tämän tapahtuman mukaan — Roiston-saari.

Tämän tarinan muorini kertoi minulle. Hän oli se emäntä, joka laittoi aterian Haapaojalle Yläjoen talossa.

Ratsulähetti

SINULLE, VIRRAT

Virrat, Sinä siintävään selkien ja tummien, humisevien metsien pitäjä! Voisinko liikaa Luojaa kiittää Sinusta, syntymäpitäjäs-täni!

Sinun luontosi on sanoinkuvaamaton. Olipa kyseessä sitten syksyn värien yltäkylläisyys, talven hohtavat, kimaltelevat hanget, kevään vasta lumen alta esiin tulleen mullan, pihkan ja havun tuoksu tai kesän hämärä ehtoo ja kasteinen, lintujen viserrystä, laineiden liplatusta ja päivänsarastusta täynnä oleva aamu. Kaikki ne ovat lähtemättömästi mieleen jääneet.

Sinä olet kuuluisa Toriseva-järvistäsi. Olen ihailnut niiden salaperäistä ylhäisyyttä. Vesi päilyi tummana. Kallio laskeusi alas miltei pystysuorana seinänä katsellen veden peillistä kuvaansa. Runoilijan tie kulkee Sinun sylissäsi Virtain laivarantaan. Tois-
vesi on kuvankaunis aallokon käydessä ja tuulen temmeltäessä vaahtopäisillä pyörteillä ja kaisli-koissa. Kaislat taipuvat tuulen

kourissa, ja niiden huojuminen muistuttaa tanssia.

Sinulla on muitakin arvoja. Kaikkihan me tiedämme kuka oli Martti Kitunen. Jos haluat kuulla hänen tarinansa, mene hänen uhrikuusensa alle. Sulje silmäsi ja anna tuon ikivanhan puun kertoa kuuluisan suomalaisen erämiehen tarinaa. Kuusen humisevaan kerrontaan ei kyllästy. Se valtaa kuulijansa kokonaan. Kuulija elää tarinan mukana. Sielunsa silmillä hän näkee miehen ja met-sän kuninkaan painiskelun ja pal-jon muuta.

Kaunis kirkkomme kohoaa ylväänä keskustassa. Sinne astunut ihminen huomaa oman mitättö-myytensä ja pienuutensa. Siellä tuntee Jumalan suuren armon runsaimmin. Siellä on ajasta ai-kaan kaikunut Jumalan sana ja soinut virsi. Joka kevät sen altta-rille kokoontuu nuoria ensimmäi-selle ehtoolliselleen. Kirkon vie-ressä on sankarihauta. Miten usein olenkaan unohtunut katselemaan noita koruttomia laattoja. Niiden

alla lepääville vainajille meidän tulee olla alati kiitollisia. He lu-nastivat kotiseutumme omalla ve-rellään.

Virtain yhteiskunnallinen toi-minta on vireää. Täällä on kaksi kaunista keskuskoulua, joiden suojissa ahertavat nuoret virtolai-set. He, jotka saavat Virtain tule-vaisuuden harteilleen muutamien vuosien kuluttua. He tarttuvat vahvoin käsin auran kurkeen ja katsovat vakaasti tulevaisuuteen. He ajattelevat Sinun parastasi. Sinun tähtesi he ahertavat, niin-kuin heitä edeltäneet polvet aher-sivat.

Enää et ole uinuva, pieni kylä-pahanen järvien ja metsien kes-kellä. Sinä olet herännyt. Kirkon-kylän keskustassa nousevat kilpaa uudet, ajanmukaiset asuin- ja lii-kerakennukset. Elintaso nousee. Kaiken tämän mukana on tullut muuan ikävä ilmiö. Kiire. Ihmi-siä kulkee ja kiirehtii mikä min-nekin. Joukossa on käsi kädessä kulkeva nuori pari, verkkaan as-televa vanhus, puuhakas emäntä, iloinen lapsilauma ja kenttähar-maissa oleva sotapoika. Heitä kaikkia Sinä rakastat hellästi.

Keltainen maa,
lehtien peittämä,
tuulen heittämä
keltainen maa.

Syksyinen yö,
kylmä ja tähtivyö.
Kylmään aamuun kun maa herää,
tuuli jo pois keltaiset lehdet kerää.

Musta maa,
sateen lyömä,
ikävän syömä
musta maa.

Poissa lehdet, kauniit ja keltaiset.

Valkoinen maa,
lumen peittämä,
hiutalein heittämä
valkoinen, talvinen maa.

Marja-Leena Mäkinen

Syksyllä

Heille kaikille Sinä olet kallein paikka maan päällä.

Virrat, Sinä olet minun oma kotiseutuni! Täällä olen syntynyt ja kasvanut. Tänne tahdon viimeisen leposijani saada. Tänne lapsuuteni leikkipaikoille tulen aina palamaan.

Anni Ruokosenmäki

TYYNI

JA

RAUHAISA

POUKAMA

Oli kaunis kesäilta

Silloin oli sinertävä kevätkesän iltä. Ensimmäiset vaaleankeltaiset tähdet olivat syttyneet taivaalle. Auringonlaskun viimeiset värit väreilivät taivaanrannalla sulautuen sitten toisiinsa ja häviten lopulta olemattomiin.

Puron vaimea kohina kantautui yli vainioiden. Siinä oli keväällä paljon vettä, ja suuret vaahtopilvet keräytyivät kivien kylkiin. Pihlajassa lauloi kottarainen iltalauluaan. Se helisi yli pihan rajakaana kadoten sitten puron partailla kasvavien leppien varjoisaan siimekseen ja mustaan, kylmään veteen.

Taivaalle syttyi yhä uusia tähtiä, ja kuunsirppi »riippui sakra-roistaan». Viileä tuulenhenkäys leyhähti jostain järveltä päin. Pääskysen valkea rinta välähti

muutaman kerran hämärtyvässä iltassa, sitten sekin lensi pesäänsä.

Huuhkajan aavemainen huhuilu kuului metsästä. Niin, petolinnutkin olivat olemassa. Jostain puunhaarasta ne hyökkäivät äänettöminä pahaa-aavistamattoman saaliinsa kimppuun, vaikka ilta olisi kuinka kaunis. Hiljaisuus oli syventynyt pihalla. Pienen linnun vieno vihellys kantautui vielä jostain kaukaa. Sitten taas tuo huhuilu säikäytti sen, ja se vaikeni mahtavan, tulisilmäisen valtiaan edessä.

Värisin. En tiennyt, johtuiko se kylmästä vai huuhkajasta. Käännyin ja menin sisään. Portaille minua vielä saatteli kumea, pelottava huhuilu. Sitten kaikki oli hiljaa.

Aila Rantala

Metsäniitty

Kaukana korven takamailla, sinessä siintävän salon niitty pieni, vertaansa vailla, aivan kuin silmä valon.

Synkkä korpi huminoi, viestin ihmisiltä toi. Sananjalat maahan taipuu, mielen täyttää outo kaipuu.

Niityn reunassa lähde solisee, sen pinta vienosti värähtelee. Veden alta loistaa hieno hiekka, lähteen rannassa kasvaa kurjenmieikka.

Valkoopilat, harakankellot peittää niityt sekä pelлот. Häränsilmät aurinkona loistaa, korven hämärän niityltä poistaa.

Marja-Leena Koro

Näkymä kotini ikkunasta

On aikainen sunnuntaiamu. Istun ikkunan edessä ja katselen siitä avautuvaa näköalaa.

Kuuluu pörinää ja kurotan päätäni, että näkisin pensaiden yli maantielle. Siinä mennä viiletti auto. Siirrän katsettani ja näen tyhjä, autiot pelлот, joilta vilja ja heinä on äherrellen korjattu suojaan. Peltojen takana välkkyy auringon paisteessa tyyni järven pinta. Yksinäinen lintu lähtee lentoon. Seuraan sitä, kunnes se häviää järven takana olevaan metsikköön.

Etäisemmältä rannalta alkaa kirjava metsä. Siellä on kellastuneita koivuja ja punertavia pihlajia. Taempana on sankka kuusikko.

Järven ranta muodostaa monia niemiä ja lahtia. Tuolla on kari ja tuolla saari ja toinenkin. Erään niemen takaa tulee esiin vene. Hiljalleen se lipuu järven pintaa. Ihminen varmaan ihailmassa aamun kauneutta.

Viimeksi näen siniharmaana kohoavan metsän, kumpuilevana ja jylhänä ja sen takana kirkkaan sinisen taivaan.

Pirkko Majaniemi

MURREJUTTU

Meille ruukattiin hakke Mäkisestä maitoo siihe aikaan ku tuo nuorin tyttöni, joka ny on 17 ikäinen, oli ensimmäisellä vuorella. Yhtenehtona sitte Mäkise Eeva emännäks sanottava, pyysi mua kanssaav viemääl lehmää Yriölään. — Kun ne mu isommat tenavani olivat jo alluun toisella kymmenellä, eikä ne pienemmähkää ihan taitamattomia olleet, niim mä jätin ne päinsä ja lähärin sen Eevan kanssa.

Se meiräm meno oli alluustalakain sellasta tavaskaltaasta. Se lehemä oli semmonen nuori riihantti. Toisinaan se ryykäs etteempäi kut talanpii. Toisev vuorom meinas ryykätät takasi. Mutta me oltiin Eevan kanssa sillo vielä hyvissä voimissa. Kyllä me sen kanssa äntiin tultiin. —

Siihe aikaan oli tuo uusi hautuuma vielä pienemmässä koossa ja se tie, jota me mentiin kuluki ihan sen hautuumaan aivotiertä. Kum me sitten päästään seh hautuumaan yläpääh ja ruvetaan kääntyyn sinne, missä se tie yhtyy maantiehe, niin se lehemä tekkee tenän. Se kattoo toliottaa vaan etteensä, seisoo jallaat sojossa eikä mem mihkää. Me koitettii ensi hukutella hyvällä, mutta sitte me koitettiin

pakkoo. Eeva veti kaulapannasta ja miä tuuppasin p:seestä senkuj jaksoj ja rippasiv vittalla kintulle. Muttei se mihinkääm menny. Eeva sitte sano että: »Mitäs me tässä molemmat aikaamme kulutamme. Mes sinä kotios kun sullon kiirus ja poikke sano-massa meiräv Väinölle, että tullee itte kattoj ja san-noom mitä täl lehemän kanssa teherään.» Väinö oli se Mäkise isäntä. Mutta kumma poikkessin siellä, oli se isäntä lähteny kyllään. Miä sanon renkipoijaalle että: »Men ny katteleen sitä isäntää ja käske joutuim mennä ku emäntä lehemän kanssa kokottaa.» Mutta sillä välin oli Peltosen Kaisa ja yks toinen Siekkiskylän akka palanneet Huhtalan leikkuutalakoosta. Kun ne rookas sen emännän lehemineen, niin neki yritti auttaa sitä kulukeen, mutta kun ne näki ettei se lehemä me etteepäi, eikä sitä Väinöökään ruvennu kuuluun, niin ne lähti tuomaan sitä lehemää kotio päin. Ettenku se Väinö sinne ehti, ne oli jo tulossa likellä Holttisen talloo. Se asia meni sitte sillä kertaa mistiin, ja kus se taas tuli parrailleen, oli se lehemä viety vallan toiseen talloon, Puukkoniemeen.

Me jäläkeempäin Eevan kanssa imehreltiin, että mikä piti sillä lehemällä oleman kus se semmosen

HOUSUKALLION TARINA

Oli kerran — kauan aikaa sitten, silloin kun vielä oli sitä vanhaa hyvää aikaa, ja vienankarjalaisia repunkantajia kuljetti tavaraa ympäri Suomea, kaksi tällaista kauppamiestä ollut matkalla Vaskivedeltä Jäähdyspohjaan. — Pääasiassahan nämä kauppamiehet kuljettivat silloin kangastavaraa, mutta tietysti kaikkea muutakin pientä myyntiartikkelia sisälsivät nuo nahkaiset, leveällä kantoremmillä varustetut reput. Suuria olivat nämä reput ja salaperäisen näköisiä, kun niitä poikasena katselimme. Jonkinlaisen kiehtovan ilmapiirin ne aina toivat mukanaan taloon tullessaan. Pidettyjä nuo kauppamiehet tietysti olivat entisaikaan, koska ne toivat muassaan myöskin uutisia muualta.

Niin — kaksi tällaista kauppamiestä, Vasili ja Jussi nimeltään oli veneellä matkaa tekemässä. Ilma oli ollut aurinkoinen ja kuuma ja tämä sai aikaan sen, että miekkoset päättivät poiketa uimaan matkan varrella. Koska oltiin juuri menossa Majasaaren kohdalla ja siinä saaren rannassa oli pieni, mukava kallio niin poikettiin siihen. Riisuttiin vaatteet ja pulpahdettiin veteen. Mukana oli kavereilla ollut myöskin laukussa viinaputeli, jota nyt uimisen jälkeen alettiin ahkerasti maistella.

Laulettiin siinä kalliolla aikansa, koska mitään kiirettä matkan jatkamiseen ei ollut. Mutta kun puteli alkoi tulla tyhjäksi, niin täytyi lähteä matkaa jatkamaan. Toinen oli saanut viinapullon anti-

mista enempi osakseen, joten hän oli itseoikeutettu peränpitäjä, koska soutamaankaan hän ei olisi pystynyt. Perässä istuen ja laulaa hoilottaen hän koetti ohjailla venettä Selkä-Nuuttilan rantaan, joka oli tämän venematkan päätepiste. Toisen kiusoittelessa koko matkan ajan, että vieläpä takaisin palaat. Oli nimittäin käynyt niin, että tämän peränpitäjän housut olivat jääneet sinne kalliolle uimisen jälkeen. Paita päällä tämä istui, eikä tuntenut housujen puutetta ollenkaan.

Tultiinpa siinä viimein perille ja täälläkö ukkeli vasta huomasi, että housut puuttuivat jaloista. Veneestä maalle päästyä hän kimpaantui niin, että hyökkäsi toverinsa kimppuun, koska ei tämä ollut heti kalliolta lähdeittäessä housujen poissaolosta ilmoittanut. Toveri oli kuitenkin sitä mieltä, että housut on kunkin oma asia ja pani vastalauseensa. Tappeluhan siitä syntyi ja kova päällensäkin. Tämän pahan metelin kuuli myöskin ulkona ollut talon väki, joka riensi kiireesti katsomaan rantaan. Nyt saivatkin tappelijoiosta katsojatkain hauskaa ja pian siinä paitapäällä ollut mies lähti nolona hakemaan housujaan.

Kallio, jolle housut jäivät oli siihen asti kantanut nimeä Papukallio, mutta nyt se sai toisenkin nimen — Housukallio.

H. L.—N.

tempun teki. Eeva sano yhyre isännän puhuneen, että siinä paikassa on väliin hevosekki lakannuk kulukemasta. Että ne näkkee siinä jotaki ylliuonnollista, hautuumaav väkkee tai muuta. Eeva sitei ny uskonu alakuunkaa. Tietäähän sen, ylioppilas ja atteekin varmaseutti ja valistunut ihiminej joka tavalla. Minä kyllä uskon, että elläimillä on niin tarkka vainu, että ne vaistoo ja kukaties kuulee ja näkkee ki enempi kum me ihmiset. Näkihäm Piieamin (Bileam) aasiki enkelin, vaikkei Piieami itte nähny mittään. Mutta sitä minäkään en käsittäny, että mitä meille kaharelle rauhalliselle vaimoihimiselle ja viattomalle luontokappaleelle mikkkäv valta olis ruvennu kiusaansa tekkeen.

Sitte vuorenpäästä, taisi olla sama aika suvesta, tulee Mäkisen Marja-tyttö. Se jokon ylioppilas ja sairahointaja ja vosmestarin rouva ollu pitkän aikaa. Niin se Marja tullee kyssyyn, että lähtiskö tati meirä Impin kanssa viemääl lehemää Yriölään. Mulloli nyp parree pääsö kut tenavat oli isompia ja lähärenki niistä jalakaini tiloista. Mäkisen emännällolitu Louna-tyttö pikkussa. Sei pääsny itte, mutta sielloli koti-apulaissa semmonen Impi-nimellinen oikein nopee työihminen. Kum Mäkiseh haltijat aprikoivat, että miten siinä nyk käy, se oli sama lehemä, joka erellis-suvena sen tenän teki ja sammaan talloonkin piti mentää, niin se Impi rossas, että kyllä lehemä mennee mihkä se vierään. Mien puhunu mittään, aatelin, että pian tuo nähärään. Se lehemä oli assiintunu ja kuluki moitteettomasti. Piamme oltiin hautuumaan kohoralla ja mä jo rupesin sannoon, että hyvin tässä nym mennääkin, kun se lehemä taas tekkee tenän eikä mem mihkään. Impikin näk' ettei siinä mikkkää auta. Kuinka ma satun siina teiskaroimaan, että mä jourun sel lehemän etteen. Yhtäkkiä se ruppee käveleen mun perässäni. Mennään sitte peräkkään vähäm matkaa, mutta kun tullee tiessä pieni mutka, niin taas se lakkaa kulukemasta. Miä rupesi oikeen syynään, että mikä tässä pittää oleman. Niim mä huomaan että ehtooaurinko paistaa niin sopivasti sel lehemän silimiin. Siinä tiellä hikiset kärryraitteetkin kiülsi. Totta se sokasi sel lehemän silinät, että se pelekäs. No, me pyörährettiin takasippäin vähäm matkaa. Siinä meni semmonen oikopoloku, markan polluuks sanottava, jota kanssa pääsi Yriölään. Me sanottiin että mennään tota. Siinä kyllä täyty kulukee vähä ihmiste v viljelystel läpi, mutta me tuumattiin ettei se ny maata poikki pure jos me korreesti peltotietä kulijetaaj ja pannaam portit perässämme kiinni. Eikä meirän silimille siinä kukkaan tullukkaan. Ja se koko reissu luonas nii hyvin että me päästiin pian pallaan Mäkisee takasi.

Kum me sitte toimitettii miten siinä taas hankki käyrä ja mikä siinä oli syynä, että se lehemä erellisuvenakin sen tempun teki. Niin Eeva, se emäntä, sano: »Jo minä aattelinkin, että luonnollinen syy siinä täytyy olla.» Ja Väinö, se isäntä nauraa härötti: »Siinä se ny oli akkain hautuumaaväki.»

KIHLA-AARRE

Tämä tarina, joka on satoja vuosia vanha, on tapahtunut Kurjenkylässä silloin, kun maantietä ei ollut ja Kurjen talo oli kolmas näillä erämailla. Siihen aikaan asui Kurjen talossa isännän veli enomiehenä, kuten tapana oli.

Vanhalla ajalla hankki nuorimies kihlakalut, joihin kuuluivat: silkki, sormukset, pukukankaat, korvarenkaat ym. jo ennenkuin morsiamesta oli tietoa. Tämäkin nuori Kurjen poika oli hankkinut hienot kihlakalut ja säilytti niitä itsetekemässään puurukassa tarkasti.

Sitten koittivat isonvihan ajat. Kurjen talo sijaitsi Kurjenjärven rannalla, ja siitä noin puoli kilometriä pohjoiseen oli järven suunnassa Korentavuori, niin että järven ja vuoren väliin jäi vain kapea karjapolku. Tämä reipas nuorukainen kätkei kihlakalunsa vuoreen vainolaiselta piiloon ryöstämisisistä peläten.

Vaino kesti kauan, ja ihmiset olivat piilopirteillä kunnes vaino oli ohi. Kun Kurjen poika palasi sodasta, ei hän voinut muistaa, mihin paikkaan vuorella oli kihlansa kätkenyt. Hän etsi niitä viikko-kaupalla, mutta tuloksetta. Kun kuukausia kului, eikä aarretta löytynyt, tuli hän hyvin surulliseksi.

Eräänä kesäaamuna, viedessään kotinsa suurta karjaa laitumelle, siitä järven ja vuoren välistä kapeikkoa myöten, oli hän jälleen hyvin surullinen kihlojensa menetyksestä.

Hän säikähti hirveästi, kun yht'äkkiä tuli vuoresta ukko hänen eteensä. Ukko, jonka posketkin olivat suuret kuin kivenjätkäleet. Tämä haltija äijä tuli aivan Kurjen pojan eteen, ja sen posket tärisivät sen kysyessä, mitä varten poika noin allapäin kulki. Poika pelkäsi, mutta kun haltija ei näyttänyt vihaiselta, hän kertoi murheensa.

»Minä olisin kertonut, missä sinut kihla-aarteesi on, jos olisit tuonut minulle kiulullisen teidän valkean lehmänne maitoa siitä ovipielestä», sanoi haltija äijä. »Tuo sitten huomenaamalla aivan täysi kiulullinen sitä maitoa, niin sanon aarteesi.»

Päivä paimenessa kului hitaasti. Susia ja karhuja ei näkynyt sinä päivänä. Tuli ilta, poika vei karjan kotiinsa ja sanoi, että illalla ja aamulla oli valkea lehmä lypsettävä erikseen.

Aamulla, kun karja laskettiin ulos, otti poika maitokiulun mukaansa, ja lähti aicamaan karjaa vuoren sivulle. — Oli kaunis aamu, linnut lauloivat, kalat pulahtelivat rantavedessä ja poika varoi läikyttämästä maitoa kiulusta. Poika mielti, tuleekohan haltija juomaan hänen maitonsa ja kertoo sitten aarteen sisinnin. Kun päästiin vuoren sivulle, tuli haltija poikaa vastaan lupauksensa mukaan, otti maitokiulun, joi maidon, pyyhki partansa, massutti suutansa ja sanoi: »Hyvää maitoa poika toit. Sinun aarteesi on vuoren korkeimmalla huipulla, käkkyväisen männyn pohjoispuolella olevan kivipaaden alla.» Tämän sanottuaan haltija katosi.

Poika muisti silloin itsekin aarteensa kätköpöikan, ja iloissaan hyöellen hän kohta tuli vuorelta alas kihlat kainalossaan.

Ratsulähettilä

Virtolaisista sanantavoista

»Arvoisa yleisö» tai jotain muuta juhlallista sanoo puhuja yleisön eteen astuttuaan, mutta vanha virtolainen halutessaan tulla kuulluksi sanoo: »Kuulkaah ny kun minäkin toimitan.»

Jaa mitäkö? — Niistä vain noista vanhoista virtolaisista sanantavoista eli hokemista. Niitä on paljon, kuka tietää kuinka paljon, koska yhtenäistä kokoelmaa ei ole olemassa. Liekö sitten vielä kaikki tilapäiskerääjienkään tallettamina. Nämä hokemat eivät ole suinkaan sananlaskuja sanan vaativassa merkityksessä. Lähinnä niitä ehkä voisi nimittää huumorin värittämiksi tuokiokuviksi menneen ajan elämästä, jota omalla tavallaan kuvastavat.

Hauhuun Tuurulassa on jolloinkin havaittu erikoisen mietteliäs pukki, koska on syntynyt sanonta: »Tuumailee kuin Tuurulan pukki.» Saman kylän Morrissa on elänyt Isto-niminen henkilö, ilmeisesti harras koska on pidetty itsestään selvänä, että hän kuoltuaan pääsi paremmalle puolelle ja myöskin, että hän siellä hartaana huojuttelee kuten täällä on tapansa ollut. Tuohon viittaa: »Huojuttelee kuin Morrin Isto tai vaassa.»

»Tarvittavan valta saunan lavolla» on täällä sääntö. Löylyn kestämisellään pröystäilevä saattaa kehaista: »Kyllä märkä ihon sen kestää, minkä kuivat saunan seinätkin.» Joskin sitten toisaalta myönnetään: »Hullu niin kylpöö, että nahka palaa.» Jos saunassa ei kuitenkaan ole löylyä tarpeeksi, että vihtaan saisi kunnollista »terää» tuhahdetaan tyytymättömänä: »Eihän täällä ole kuin Maunulaisten makuulämmin.» Miten lämpimässä Maunun talon väki sitten maannee?

Jäähdyksyläläiset ovat saaneet hokeman Nuuttilaista kohdanneesta tapaturmasta, ehkäpä asianomaisen omana hokemana: »Nahka nuljahti kuin Nuuttilaisen nenän päästä.» Heikkilässä on ollut jolloinkin koirarakki, joka on pitänyt tapanaan haukkua maantien kulkijoille. Jonkun ohikulkijan onnistui ajaa koiran yli niin, että se jäi liikkumattomana makamaan tielle. Lähemmin tarkastettaessa ei siinä kuitenkaan havaittu »vikaa», ja koira juoksi häpeissään paikalta, jolloin syntyi hokema: »Luuli kuolleensa kuin Heikkilän koira.»

Vaskiveden Nojoset ovat menneinä aikoina olleet kuuluja hyvistä kirkkoveineistään ja väkevästä soutajistaan, kilpasoudussa usein voittamattomia. Kun ajattelemmme Nojosen veneen perämiestä tuomiosunnuntaina kirkonmenon päätyttyä hoputtamassa venekuntaansa koolle edessä olevaa kilpasoutua ajatellen, ymmärrämme seuraavan: »Yhtyyteen, yhtyyteen kun Nojoset tuomiolla.»

Nojoskylä ja Tyrkönkylä, niin läheisiä naapureita kuin ovatkin, ovat vanhoina aikoina eläneet kumpainenkin omaan tapaansa. Niihin aikoihin, ehkä sata vuotta sitten, kun vittaväätti aisaa rekeen kiinnitetäessä alkoi vaihtua rautahaaksi, pysyi Nojoskylä pitempään vanhan tavan käyttäjänä. Joku tarkka-

korvainen oli silloin kuulevinaan Nojosten vittaväättien kitisevän hevosen askeleen tahdissa: »Saatavaa, saatavaa», kun taasen Tyrkönkylässä ja yleisesti käytössä olleet rautahaat kolisivat: »Velekamarkka, velekamarkka.»

Olisikohan »vanha keino» jonakin menneenä aikana asustanut oikein vakinaisesti Tyrkönkylässä. Sellaiset hokemat kuin: »Ajaa kuin p-ru Rikalan sialla,» viittaavat sellaiseen. Elämänmyönteinen ja toivehikas sävy sensijaan on hokemassa: »Alaku vihanta, san Ruusilainen kun kiiskin sai.» Kiivaasta työntöhnästä kertoo hokema: »Sekaisin kun Jokelaisen pihdit.»

Tyttölapsi ei vanhimpina aikoina ole ollut yhtä toivottu kuin poika. Saattoipa isä tyttären synnyttyä tokaista: »Porolle meni poikani työ, sano Roukan vaari, kun minä tyttären sai.» Ilmeisesti merkittävä persoonallisuus, jonka sanoja kuunneltiin ja talletettiin, on k.o. vaari, joka ainoan tyttärensä häissä häätuulella ollessaan taputteli jotain mieleistään nuorta miestä olalle ja sanoi: »Olisin minä antanut sinullekin tyttäreni, mutta ne loppu, ne loppu.» Tästä kansa sai aiheen hokea: »Ne loppu, ne loppu, kun Poukan vaarin tyttäret.»

Patalanmajan kylästä on hokemille aiheita antanut muinainen Vaskuu, joka ohimennen sanoen ei ole nykyisen Vaskuu-suvun kantaisä. Hän ei ollut lukumies, mutta muuten sanavalmis, koska kinkereillä tokaisi papille, joka koetti saada äijästä irti olematonta lukutaitoa: »Jos olisit niin monta kivee ja kanto vääntänyt, kun minä olen Vaskuun mäestä nostanut, niin vähemmän siinä viisastelisit.» Ei ole ollut äijällä »kihua kirkkoon», vaikka kirkkomatkaan on lähtenyt, on kai muistanut »Aikaisin myllyyn ja myöhään kirkkoon, niin molemmista pääsee pian pois.» Eräänä jouluaamuna hän ehti kirkon luo juuri, kun toiset jo tulivat pois. Hän totesi ehtineensä parraaseen kahuun ja käänsi hevosesa kotiin päin. Tästä sitten syntyi hokema: »Parraaseen kahhuun, kuin Vaskuu kirkkoon.» Tavallista puheenpitoa säistä oli kirkkomatkalla ollut, koskapa sanotaan: »Ei kessään päinkään, sano Vaskuu jouluna.»

Eräs tarina mistä on muitakin muunnoksia kertoo Koron isännän olleen käymässä Vaskuulla. Hän istui Vaskuun pirtissä, kun talon isäntä saapui kotiin ja vierasta huomaamatta heitti tuvan lattialle nauriin sanoen: »Tosson isä Koron naurismaasta», mikä sanonta sitten jäi elämään. Kun jonkin tapahtuman aikaa ei haluta sanoa tai muistaa saatettiin kysyjälle vastata: »Se oli siihen aikaan, kun Koron koski vettä laski ja päivä päälle paisto.»

»Mitäs nyt meinataa, sano Männistön Santeri Koron putkassa,» on hokema, minkä alkuperää ei ole tiedossa.

»Niin on aina niin, sano Niimi-Aatu, kun ojaan kaatu, on sanonta, mikä selittää itse itsensä.

Jaskari ja Yläjoki Kurjenkylässä ovat olleet naapuruksia, joilla ilmeisesti on ollut hyvä naapurisopu kotieläimiä myöten, koska on todettu, että »yynä ja yhtenä, kun Yläjoen siat Jaskarin vasikkain kanss.» Virrat on ollut seutua, jonka talouselämässä terva on näytellyt suurta osaa. Myöhäisimpään tervan valmistustapa säilyi Kurjenkylässä, josta pitäjän läntisimpänä kylänä oli lyhin matka rannikon vientisatamiin. — Nyt pyydän Teitä luomaan itsellenne mielikuvan pienestä pojasta, joka jo kävelee ja puhuu ja ahkerana askartelee omia puuhiaan, mutta jolla tuskin vielä on omia, arkikäyttöön tarkoitettuja housuja. Toivottavasti Teillä on oikein herttainen kuva tuollaisesta paitaressusta kuullessanne ilmeisesti tositapaukseen perustuvan hokeman: »Kestää ja on koria, sano Kurjenkylän poika, kun pIRRINSÄ tervas.»

Liedenpohjan kohdalta puuttuvat ainekset kokonaan ja Toisvedellä on asia miltei samalla tavalla, ellei se ole sattunut olemaan juuri Pihtiniemen vaari, joka on pudonnut silmäkkeeseen ja siellä temmeltänyt. Vanha hokema kertoo nimittäin: »Rytkyttää kun Pihti-vaari silmäkkeessä.»

Tervan polton ajoilla on Viitalassa ollut isäntä, joka on suuressa mitassa polttanut tervaa ja talvisin monella hevosella vedettänyt sitä rannikon kaupunkkeihin. Tämä toi taloon rahaa, mutta kovan työn takaa. Talossa on tietenkin ollut muitakin rahatuloja, mutta ne ovat olleet vähemmän arvoisia, minkä isäntä vaarina ollessaan totesi. Niin on syntynyt sanonta: »Mikään raha ei ole niin piisaavaa kuin se minkä tervasta saa, sanoi Viitalan vaari.»

Mantilon miehet Uuraskylästä ovat olleet sana-valmiita miehiä. Olisivatko joskus totisella naamalla narranneet tyhempäänsä, kun on syntynyt hokema: »Usko pois, sano Mantilo, kun valehteli.» Sanontatapa: »Auta Simonen Korhosta, auttoihan Korhonen ennen Simosta», voisi olla peräisin vaikkapa niiltä ajoilta, jolloin Uurasiin saapui uutisasukkaita idästä todennäköisesti Rautalammin hämäläisiä. He joutuivat täällä paikallisten Pirkka-Hämeestä ja Satakunnasta muuttaneiden hämäläisten vainottavaksi.

»Niin onkin, sano vanha Lonki, kun istu kivellä ja onki. Kyllä lippo on parei kun onki.» Näin runollisesti on joku muistellut vanhaa Longia, luultavasti vanhaa sotamiestä, joka on elämänsä iltaa viettänyt jossakin Virtain kylän alueella.

Kun kollit kevättalvisin illan hämyssä väkevästi mouruten lähtevät öisille retkilleen, kuulee virtolainen niiden äänessä uhkauksen: »Käyn Keuruulla», tai »Kurun Aurooseen». Muitakin sanoja kissa taitavat, niistä kertoo mm. hokema »Voi maailma, sano Marttin kissa kun Herrasen viiristä katteli,» ja »Kouran' raukes', sano Linnan kissa, kun katolta putos.» Pässin omana tunnuksena kerrotaan hokema: »Myöhästy, kun Pihlajanmäen pässi.» Jonakin erikoisen poutaisena kesänä on syntynyt hokema: »Heleppoo, kun Herrasen heinänteko.» — »Tuloss' on, kun Herrasen vävy,» on aikoinaan saattanut olla vain asiallinen toteamus, joka on jäänyt hokemana elämään.

»Isonlaiset vehkeet, kun Puskalaisen kellarin teossa», on syntynyt siitä että asianomainen itse on pitänyt rakennushankettaan suurempana kuin sivulliset. Kaikki uusi on ihmeellistä. Viime vuosisadalla lastattiin näidenkin vesistöjen varsilta halot proomuihin paareilla kantamalla. Sittemmin käyttöön tulleet kottikärryt olivat aluksi ihmeellisiä, mitä todistaa hokema: »Konet se on, sano Niitylahti kottikärryjä.»

»Ei pököt pidä, sano Kruunu renki, kun puurokupiin lusikkansa katkas», kertoo väkeväästä miehestä, sakeasta puurosta ja puisesta lusikasta. Pasi Jääskeläinen lauleli aikoinaan, että vaikka hän onkin suurisuisen maineessa, niin yhdestä puusta tehty lusikka on sentään aina kelvannut. Miten lienee ollut täällä puun ja suun laita, kun on syntynyt hokema: »Liima se on, joka pinnistää, sano Kumeerus Aleks, kun lusikkaa liimasi.»

Säistä ja vuodentulosta puhutaan, kun yhteen satutaan. Tältä pohjalta on lähtöisin seuraava: »Kuuntele mies, kuinka perunat kasvaa, sano Nevalan Heikki.»

Olisikohan jolloinkon ollut aika, jolloin Härkösilte olisi ollut luvallista ja sopivaa sellainenkin, mikä ei enää sopinut muile, kun on syntynyt hokema: »Älä hössötele, kun et oo Härkösiä.»

Lopuksi hokema, jonka rovasti Carlsted aikoinaan muodosti omaan käyttöönsä ja muillekin esitteli, ja joka koski pitkäaikaista, ehkä myös pitkäpiimäistä, virkatalolautakunnan puheenjohtajaa ja hallintokunnan jäsentä, ja joka kuului: »Antaas nyt olla, antaas nyt olla, sano Koron Jussi.»

Rovasti ja lukkarin poiat

Lukkarin poiat sen vietävät olivat riiron papin kanssa. Ihan hankki vanha kiivas ylipappi tuhaintua niiren kans, mitä kulloinkin keksivät. Olivat kertakin kirkkoo maalaamassa, syntiset, kun huomasivat saarnastoolissa kolon, joka oli kulunu siehen rovestin kiivastuessa hakatessa nyrkillä aina samaa kohtaa. Poiat paklas kolon siloseksi, vaan eikös nää juuttaat laittannu nupinauloja sinne pystyyn. Seuraavalla saarnakerralla puhu pappi maailmanluomisesta, kysyen kuka sen on tehenny. Röhmösty siinä taas tapansa mukkaan, sanoen: »Minä sanon teille.» Lyötyään sitte nyrkkinsä entiseen paikkaan, kirkkoherra ähkäs, vilikas haavottunutta nyrkkiään ja hökäs: »Noi lukkarin poiat lurukset sen tuli ja teki.» Saitvat velieket eres joskus tunnustusta ylemmältä taholta, eresottamuksistaan.

O. Pihlaja järvi

VIRTOLAISIA SANANPARSIA

Seppä syö selvän leivän, sepän emäntä selvemmän.

On parraassa lemmessä kun Minkkisen pettu.

Uusi luuta lakaisee, vanha raotkin kynsiin.

Virtolaisista sanantavoista

»Arvoisa yleisö» tai jotain muuta juhlallista sanoo puhuja yleisön eteen astuttuaan, mutta vanha virtolainen halutessaan tulla kuulluksi sanoo: »Kuulkaahan ny kun minäkin toimitan.»

Jaa mitäkö? — Niistä vain noista vanhoista virtolaisista sanantavoista eli hokemista. Niitä on paljon, kuka tietää kuinka paljon, koska yhtenäistä kokoelmaa ei ole olemassa. Liekö sitten vielä kaikki tilapäiskerääjienkään talletamina. Nämä hokemat eivät ole suinkaan sananlaskuja sanan vaativassa merkityksessä. Lähinnä niitä ehkä voisi nimittää huumorin värittämiksi tuokiokuviksi menneen ajan elämästä, jota omalla tavallaan kuvastavat.

Hahuun Tuurulassa on jolloinkin havaittu erikoisen mielteliäs pukka, koska on syntynyt sanonta: »Tuumailee kuin Tuurulan pukka.» Saman kylän Morrissa on elänyt Isto-niminen henkilö, ilmeisesti harras koska on pidetty itsestään selvänä, että hän kuoltuaan pääsi paremmalle puolelle ja myöskin, että hän siellä hartaana huojuttelee kuten täällä on tapansa ollut. Tuohon viittaa: »Huojuttelee kuin Morrin Isto tai vaassa.»

»Tarvittavan valta saunan lavolla» on täällä sääntö. Löylyn kestämisellään pröystäilevä saattaa kehaista: »Kyllä märkä ihon sen kestää, minkä kuivat saunan seinätkin.» Joskin sitten toisaalta myönnetään: »Hullu niin kylpöö, että nahka palaa.» Jos saunassa ei kuitenkaan ole löylyä tarpeeksi, että vihtaan saisi kunnollista »terää» tuhahdetaan tyytymättömänä: »Eihän täällä ole kuin Maunulaisten makuulämmin.» Miten lämpimässä Maunun talon väki sitten maanee?

Jäähdyskyläläiset ovat saaneet hokeman Nuuttilaista kohdanneesta tapaturmasta, ehkäpä asianomaisen omana hokemana: »Nahka nuljahti kuin Nuuttilaisen nenän päästä.» Heikkilässä on ollut jolloinkin koirarakki, joka on pitänyt tapanaan haukkua maantien kulkijoille. Jonkun ohikulkijan onnistui ajaa koiran yli niin, että se jäi liikkumattomana makamaan tielle. Lähemmin tarkastettaessa ei siinä kuitenkaan havaittu »vikaa», ja koira juoksi häpeissään paikalta, jolloin syntyi hokema: »Luuli kuolleensa kuin Heikkilän koira.»

Vaskiveden Nojoset ovat menneinä aikoina olleet kuuluja hyvistä kirkkoveneistään ja väkevästä soutajistaan, kilpasoudussa usein voittamattomia. Kun ajatellamme Nojosen veneen perämiestä tuomiosunnuntaina kirkonmenon päätyttyä hoputtamassa venekuntaansa koolle edessä olevaa kilpasoutua ajatellen, ymmärrämme seuraavan: »Yhtyyteen, yhtyyteen kun Nojoset tuomiolla.»

Nojoskylä ja Tyrkönkylä, niin läheisiä naapureita kuin ovatkin, ovat vanhoina aikoina eläneet kumpainenkin omaan tapaansa. Niihin aikoihin, ehkä sata vuotta sitten, kun vittaväätti aisia rekeen kiinnitetäessä alkoi vaihtua rautahaaksi, pysyi Nojoskylä pitempään vanhan tavan käyttäjänä. Joku tarkka-

korvainen oli silloin kuulevinaan Nojosten vittaväättien kitisevän hevosen askeleen tahdissa: »Saatavaa, saatavaa», kun taasen Tyrkönkylässä ja yleisesti käytössä olleet rautahaat kolisivat: »Velekamarkka, velekamarkka.»

Olisikohan »vanha keino» jonakin menneenä aikana asustanut oikein vakinaisesti Tyrkönkylässä. Sellaiset hokemat kuin: »Ajaa kuin p-ru Rikalan sialla,» viittaavat sellaiseen. Elämänmyönteinen ja toiveikas sävy sensijaan on hokemassa: »Alaku vihanta, san Ruusilainen kun kiiskin sai.» Kiiyaasta työntöhistä kertoo hokema: »Sekaisin kun Jokelaisen pihdit.»

Tyttölapsi ei vanhimpina aikoina ole ollut yhtä toivottu kuin poika. Saattoipa isä tyttären synnyttyä tokaista: »Porolle meni poikani työ, sano Roukan vaari, kun minä tyttären sai.» Ilmeisesti merkittävä persoonallisuus, jonka sanoja kuunneltiin ja talletettiin, on k.o. vaari, joka ainoan tyttärensä häissä häätuulella ollessaan taputteli jotain mieleistään nuorta miestä olalle ja sanoi: »Olisin minä antanut sinullekin tyttäreni, mutta ne loppu, ne loppu.» Tästä kansa sai aiheen hokea: »Ne loppu, ne loppu, kun Poukan vaarin tyttäret.»

Patalanmajan kylästä on hokemille aiheita antanut muinainen Vaskuu, joka ohimennen sanoen ei ole nykyisen Vaskuu-suvun kantaisä. Hän ei ollut lukumies, mutta muuten sanavalmis, koska kinkereillä tokaisi papille, joka koetti saada äijästä irti olematonta lukutaitoa: »Jos olisit niin monta kiveä ja kantoo vääntänyt, kun minä olen Vaskuun mäestä nostanut, niin vähemmän siinä viisastelisit.» Ei ole ollut äijällä »kihua kirkkoon», vaikka kirkkomatkaan on lähtenyt, on kai muistanut »Aikaisin myllyyn ja myöhään kirkkoon, niin molemmista pääsee pian pois.» Eräänä jouluaamuna hän ehti kirkon luo juuri, kun toiset jo tulivat pois. Hän totesi ehtineensä parraaseen kahuun ja käänsi hevosesensa kotiin päin. Tästä sitten syntyi hokema: »Parraaseen kahhuun, kuin Vaskuu kirkkoon.» Tavallista puhepitoa säistä oli kirkkomatkalla ollut, koskapa sanotaan: »Ei kessään päinkään, sano Vaskuu jouluna.»

Eräs tarina mistä on muitakin muunnoksia kertoo Koron isännän olleen käymässä Vaskuulla. Hän istui Vaskuun pirtissä, kun talon isäntä saapui kotiin ja vierasta huomaamatta heitti tuvan lattialle nauriin sanoen: »Tosson isä Koron naurismaasta», mikä sanonta sitten jäi elämään. Kun jonkin tapahtuman aikaa ei haluta sanoa tai muistaa saatettiin kysyjälle vastata: »Se oli siihen aikaan, kun Koron koski vettä laski ja päivä päälle paisto.»

»Mitäs nyt meinataa, sano Männistön Santeri Koron putkassa,» on hokema, minkä alkuperää ei ole tiedossa.

»Niin on aina niin, sano Niini-Aatu, kun ojaan kaatu», on sanonta, mikä selittää itse itsensä.

Jaskari ja Yläjoki Kurjenkylässä ovat olleet naapuruksia, joilla ilmeisesti on ollut hyvä naapurisopu kotieläimiä myöten, koska on todettu, että »yynä ja yhtenä, kun Yläjoen siat Jaskarin vasikkain kanssa.» Virrat on ollut seutua, jonka talouselämässä terva on näytellyt suurta osaa. Myöhäisimpään tervan valmistustapa säilyi Kurjenkylässä, josta pitäjän läntisimpänä kylänä oli lyhin matka rannikon vientisatamiin. — Nyt pyydän Teitä luomaan itsellenne mielikuvan pienestä pojasta, joka jo kävelee ja puhuu ja ahkerana askarteleo omia puuhiaan, mutta jolla tuskin vielä on omia, arkikäyttöön tarkoitettuja housuja. Toivottavasti Teillä on oikein herttainen kuva tuollaisesta paitaressusta kuullessanne ilmeisesti tositapaukseen perustuvan hokeman: »Kestää ja on korja, sano Kurjenkylän poika, kun pirrinsä tervas.»

Liedenpohjan kohdalta puuttuvat ainekset kokonaan ja Toisvedellä on asia miltei samalla tavalla, ellei se ole sattunut olemaan juuri Pihtiniemen vaari, joka on pudonnut silmäkkeeseen ja siellä temmeltänyt. Vanha hokema kertoo nimittäin: »Ryttyttää kun Pihti-vaari silmäkkeessä.»

Tervan polton ajoilla on Viitalassa ollut isäntä, joka on suuressa mitassa polttanut tervaa ja talvisin monella hevosella vedettänyt sitä rannikon kaupunkkeihin. Tämä toi taloon rahaa, mutta kovan työn takaa. Talossa on tietenkin ollut muitakin rahatuloja, mutta ne ovat olleet vähemmän arvoisia. minkä isäntä vaarina ollessaan totesi. Niin on syntynyt sanonta: »Mikään raha ei ole niin piisaavaa kuin se minkä tervasta saa, sanoi Viitalan vaari.»

Mantilon miehet Uuraskylästä ovat olleet sanavalmiita miehiä. Olisivatko joskus totisella naamalla narranneet tyhmempäänsä, kun on syntynyt hokema: »Usko pois, sano Mantilo, kun valehteli.» Sanontatapa: »Auta Simonen Korhosta, auttoihan Korhonen ennen Simosta», voisi olla peräisin vaikkapa niiltä ajoilta, jolloin Uurasiin saapui uutisasukkaita idästä todennäköisesti Rautalammin hämäläisiä. He joutuivat täällä paikallisten Pirkka-Hämeestä ja Satakunnasta muuttaneiden hämäläisten vainottavaksi.

»Niin onkin, sano vanha Lonki, kun istu kivellä ja onki. Kyllä lippo on parei kun onki.» Näin runollisesti on joku muistellut vanhaa Longia, luultavasti vanhaa sotamiestä, joka on elämänsä iltaa viettänyt jossakin Virtain kylän alueella.

Kun kollit kevättalvisin illan hämyssä väkevästi mouruten lähtevät öisille retkilleen, kuulee virtolainen niiden äänessä uhkauksen: »Käyn Keuruulla», tai »Kurun Aurooseen». Muitakin sanoja kissa taitavat, niistä kertoo mm. hokema »Voi maailma, sano Marttisen kissa kun Herrasen viiristä katteli,» ja »Kouran raukes», sano Linnan kissa, kun katolta putos.» Pässin omana tunnuksena kerrotaan hokema: »Myöhästy, kun Pihlajanmäen pässi.» Jonakin erikoisen poutaisena kesänä on syntynyt hokema: »Heleppoo, kun Herrasen heinänteko.» — »Tuloss' on, kun Herrasen vävy,» on aikoinaan saattanut olla vain asiallinen toteamus, joka on jäänyt hokemana elämään.

»Isonlaiset vehkeet, kun Puskalaisen kellarin teossa», on syntynyt siitä että asianomainen itse on pitänyt rakennushankettaan suurempana kuin sivulliset. Kaikki uusi on ihmeellistä. Viime vuosisadalla lastattiin näidenkin vesistöjen varsilta halot proomuihin paareilla kantamalla. Sittemmin käyttöön tulleet kottikärryt olivat aluksi ihmeellisiä, mitä todistaa hokema: »Konet se on, sano Niittylahti kottikärryjä.»

»Ei pököt pidä, sano Kruunu renki, kun puurokupiin lusikkansa katkas», kertoo väkevistä miehestä, sakeasta puurosta ja puisesta lusikasta. Pasi Jääskeläinen lauleli aikoinaan, että vaikka hän onkin suurisuuisen maineessa, niin yhdestä puusta tehty lusikka on sentään aina kelvannut. Miten lienee ollut täällä puun ja suun laita, kun on syntynyt hokema: »Liima se on, joka pinnistää, sano Kumeerus Aleks, kun lusikkaa liimasi.»

Säistä ja vuodentulosta puhutaan, kun yhteen satutaan. Tältä pohjalta on lähtöisin seuraava: »Kuunteles mies, kuinka perunat kasvaa, sano Nevalan Heikki.»

Olisikohan jolloinkon ollut aika, jolloin Härkösilte olisi ollut luvallista ja sopivaa sellainenkin, mikä ei enää sopinut muile, kun on syntynyt hokema: »Älä hössötele, kun et oo Härkösiä.»

Lopuksi hokema, jonka rovasti Carlsted aikoinaan muodosti omaan käyttöönsä ja muillekin esitteli, ja joka koski pitkäaikaista, ehkä myös pitkäpiimäistä, virkatalolautakunnan puheenjohtajaa ja hallintokunnan jäsentä, ja joka kuului: »Antaas nyt olla, antaas nyt olla, sano Koron Jussi.»

Rovasti ja lukkarin poiat

Lukkarin poiat sen vietävät olivat riiron papin kanssa. Ihan hankki vanha kiivas ylipappi tuhaintua niiren kans, mitä kulloinkin keksivät. Olivat kertaakin kirkkoo maalaamassa, syntiset, kun huomasivat saarnastoolissa kolon, joka oli kulunu siehen rovastin kiivastuessa hakatessa nyrkillä aina samaa kohtaa. Poiat paklas kolon siloseksi, vaan eikös nää juuttaat laittannu nupinauloja sinne pystyyn. Seuraavalla saarnakerralla puhu pappi maailmanluomisesta, kysyen kuka sen on tehenny. Röhömisty siinä taas tapansa mukkaan, sanoen: »Minä sanon teille.» Lyötyään sitte nyrkkinsä entiseen paikkaan, kirkkoherra ähkäs, vilikas haavottunutta nyrkkiään ja hökäs: »Noi lukkarin poiat luriukset sen tuli ja teki.» Saitvat velieket eres joskus tunnustusta ylemmältä taholta, eresottamuksistaan.

O. Pihlaja järvi

VIRTOLAISIA SANANPARSIA

Seppä syö selvän leivän, sepän emäntä selvemmän.

On parraassa lemmessä kun Minkkisen pettu.

Uusi luuta lakaisee, vanha raotkin kynsii.

Kotiseutu

Olet untemme armas maa,
olet lapsuusleikkien kohde,
kera vuosien karttuvain
yhä kasvat harmoniaa.
On ylläsi muistojen hohde,
satu päivän huolettomain.

Nämä vuoret, laaksot ja veet
ovat kauneita synnyinmaata
isät, äidit laillamme lie
tätä kerran rakastaneet.
Tätä unhoittaa emme saata,
vaikka kunne matkamme vie.

Suven maisema suloinen
ilo suuri on sellaiselle,
joka katveessa kohtalon
elon arkea uhmaten
pesän pienen kauneudelle
sydänlehtoonsa tehnyt on.

Ovi auki on maailmaan,
rata nopsan, rautaisen oriin
kotikunnaalta kutsuu pois.
Minä vaan en polkuja haen
katukuiluun, markkinatoriin
ikipäivänä vaihtaa vois.

Hannu Häme

Hitsauksen oppiminen

Seppä sällineen pajassa kokasteli saara kahta rautaa tarttumaan keittämällä yhteen huonolla menestyksellä. »Kais siinä jokin taika on» kunsen taitas?», pannakoitti seppä taas kerta riekatessaan hehkuvan rauran ahajosta, lekarin jouruttaessa omaansa niin kömpelösti, että purotti sen maahan. Kyllä se onneton siinä samassa sai sen taas alasimelle ja molempien ihmeeksi se tarttu kiinni niinkun pitikin. Rookas siehen ite peiakaskin ihimettelemään: »Ompa osattu raurankeitos, mutta kyllä siinon saanu hie-taankin kastaa.» — »Ahaa», huomasi mestarikin, »se-hän onkin hietaan kastaminen se puuttuva taika, joka tapahtu vahingossa, kunse siunattu puurokynsi pu-rotti rautansa hietikkoon.» Siittäpiren on se tempu aina osattukin teherä.

O. Pihlajajärvi

Hyvä neuvo

Eukko tulee papille valittamaan, että hänellä on paha mies. Vallankin kun mies on humalassa hänen kanssaan on vaikea tulla toimeen. »Noo, teidän täytyy olla hänelle aina hyvä ja kärsivällinen. Toisin sanoen koota tulisia hiiliä hänen päänsä päälle.» — »Ahaa, se taitaakin olla hyvä konsti. Kuumaa vettä minä sen rontin päälle tähän asti olen viskonut.» eukko tuumi.

Kolkko ennustus

Vastikään pitäjään muuttanut kirkkoherra kulkee hautausmaalla ja ryhtyy tekemään tuttavuutta vanhan, juronnäköisen haudankaivajan kanssa.

— »Olette varmaan kauan ollut tässä toimessanne.»

— »Onpa tuota tullu oltua. Viidelle papillekin olen ehtinyt haudan kaivaa. Mutta nyt olen päättänyt, että kunma kuudennen kuoppaan saan, niin mä tän homman jätän,» vastaa haudankaivaja.

Oloki Hessa

Piskunen lauma paliasjalakasia poikatenavia on menossa järvenrantatietä, kun näkevät rantaruohikossa kelluvan ruuhan perässä istuvan onkiakan. Se on oloki Hessa, jolle poiat luikkaa: »Kärmes onkees tarttukoon!» — »Ottasittekos sen?», manasi onkieeva ja niin kans kävi, että kun poiat jatko matkaansa, niin rantiellä tuli niitä vastaan kovalla muhurilla vanteena kieppuva kärmes. Oli ihan viittä vaille, jos ehtivät hypätä sen tieltä pois. Sen opetuksen poiat itte myöhemmin kehu saaneensa, ettei Hessalle renkää mennä huutelemaan ihan mitä rookaa: »Se suittaa kyllä näyttää mitä kuuluu ja kukakäski aukoop päätään.» On vielä säilyny eräs sanonta siltä aino-seksi muistoksi: Joka taian taitaa, se taian tarvittee!

O. Pihlajajärvi

Hyvää Joulua ja

Onnellista Uutta Vuotta!

toivotamme asiakkaillemme

MONIPUOLINEN

JOULUPUKIN

AARREAITTA

VÄINÖ TUOMINEN

VIRRAT — Puhelin 5218

ERKKI KOSKINEN

Virrat - Puh. 5301 ja 5336

VIRTAIN KIRJAKAUPPA

Virrat - Puh. 5367

P. N. JÄRVI
KUKKAKAUPPA - HAUTAUSTOIMISTO
kirkon vieressä

Virrat - Puh. 5390

VIRTAIN KUKKAKAUPPA

Virrat - Puh. 5113

Kukkia ja seppeleitä aina saatavissa

VIRTAIN JOULU

VIRTAIN JOULUN TOIMITUSKUNTA: Aira Hamara, Senni Tamminen, Sauli Perälä
ja Matti Rekki. Kansilehti on Riitta Ylis-
talon tekemä.

VIRTAIN VEHNÄMYLLY

Virrat - Puh. 5132

PENTTI KANGASAHO SEKATA ARAKAUPPA

Kotala - Puh. 59 151

K A U - N E U - D E K S E N N E

Vaalikaa kauneuttanne — käyttäkää hyviä
kosmeettisia aineita. Asiantuntemuksemme
auttaa Teitä löytämään oikean — juuri
Teille persoonallisen kosmetiikan.

KEMIKALIOITA — PAPERIA — LELUJA

KEMIKALIO HELENA

VIR RAT - Puh. 5293

TEILLE — VIRTOLAISET

Tarvitessanne jotakin KULTA- ja KELLO-
ALALTA, voitte kääntyä luottamuksella puo-
leemme. — Myymme: kelloja, koruja, hopea-
ja u.h.esineitä. — Korjaamme: kaikenlaiset
kellonne takuutyönä, korjaamme myös kulta-
ym. korunne.

TERVETULOA JOULUKAUPOILLE!

Kello- ja Kultasepäniike

TOIVO AHOLA

Virrat - Puh. 5293

Kodin kalusteiden lisäksi ASKOn julkisten tilojen kalusteita

- kouluihin
- toimistoihin
- sairaaloihin
- baareihin ym.

VIRRAT 5260

ALAVUS 20 129

MUOTI- JA KÄSITYÖLIIKE

Virrat - Puh. 5166

VIRTAIN KUMIKORJAAMO

Virrat - Puh. 5207

Kulta- ja Kellosepänliike

V. TÖYRYVUO

Virrat - Puh. 5288

V. AUTION SEPÄNLIIKE

Virrat - Puh. 5168

Suorittaa kaikkea sepänalaan kuuluvaa työtä

I lk. Kahvibaari — Matkustajakoti — Siirtomaaosasto — TB. jakelu

MAUNO NURMINEN

Koneita — Autotarvikkeita

VIRRAT — Puh. 5327 — 5231

Virtain Valokuvausliike

Virrat - Puh. 5106

Valokuvaamo — Kuvavalmistamo —
Valokuvaustarvikekauppa

Juntusen Valokuvausliike

Virrat - Puh. 5203

NIEMEN AUTOKORJAAMO

Virrat - Puh. 5302

HAUTAKIVIVEISTÄMÖ

KEIJO KIVEKÄS

Virrat - Puh. 5211

Oy P. G. HOLM Ab

KAIKENLAISET NAUHAT mm. auton suoja-
vyöt ja heijastinnauhat valmistetaan tehtais-
samme Helsingissä ja Killinkoskella.

"VIRTOLAINEN"

on jo neljä vuosikymmentä ollut
virtolaisten tiedotus- ja uutis-
välineenä.

Kunnallisten Sanomain Oy

Koko perheen vaatehtimosta

LÖYTÄVÄT VIRTOLAISET

* Mieleiset joululahjat

* Lämpöiset talviasusteet

* Edulliseen hintaan

Suurvalikoimasta on helppo valita

Vaatetusliike E. TAMMINIEMI

VIR RAT — Puh. 5388

JUVAKAN KAMPAAMO

Virrat - Puh. 5136

Kampaamo Impi Satamo

Virrat - Puh. 5356

**PARTURI-KAMPAAMO
SYLVI NIINISKORPI**

Virrat - Puh. 5114

**PARTURI-KAMPAAMO
AILI KIVIMÄKI**

Killinkoski - Puh. 86

Kampaamo Hilikka Kytöniemi

Virrat - Puh. 5163

JOUTSENJÄRVEN SAHA

Kurjenkylä - Puh. 12

**Kenkäkauppa ja Korjaamo
ESKO TÖYRYVUO**

Virrat - Puh. 5210

**PARTURILIIKE
Lyyli Lampinen**

Virrat

VIRTAIN RAUTA JA VÄRI

Puh. 5354

TUOMISTON KENKÄ

Puh. 5135

Suosikaa yksityistä yritteliäisyyttä

UUSI VAATETUS

A-L. VIRTANEN

Alan edullisin ostopaikka Virroilla

Puh. 5305

T:MI O. J. HIETANEN

Liedepohja

Puh. Tulijoki 15

KYLLIKKI TAPANAINEN

SEKATAVARAKAUPPA

Kurjenkylä - Puh. 6

Virtain Kemikalikauppa

Virrat - Puh. 5108

Alan erikoisliike

Vaskiveden Talouskauppa

Myymäläauto

Vaskivesi - Puh. 36

VILJO YLÄ-SOINI

KIRJA- JA SEKATAVARAKAUPPA

Toisvesi - Puh. Killi 13

VIRTAIN VAATE OY

VIRTAIN OSUUSMEIJERI

VIR RAT

Puh. 5144

Edustamme:

SKODA-, HANSA, GOGGOMOBIL-

henkilö- ja pakettiautoja

MAGIRUS-DEUTZ kuorma-autoja

DEUTZ traktoreita

Varaosia ja tarvikkeita

ESSO-huoltoasema - Yöpalvelu

SUOMENSELÄN AUTO

VIR RAT

Puh. 5220

ÄHTÄRI

Puh. 212

SULO KORPINEN

AUTOPELTIEN KORJAUSTA JA MAALAUSTA

Virrat — Puh. 5379

Harjun Sementtivalimo

TAPANI KORO

Virrat - Puh. 5649

Valmistaa ajan tuotteita ajanmukaisin konein

Varattu

<p>Parturiliike MAILA LUOMA Virrat (Salinin talo)</p>	<p>Haapasen Huonekaluliike Virrat - Puh. 5104 Tunnetusti alan edullisin ostopaikka</p>
<p>KILLIN VAATETUSLIIKE Puh. Killinkoski 32 VATETTA KOKO PERHEELLE</p>	<p>VILJANMAAN KONEPAJA Laadustaan tunnettu MAATALOUSKONEITA</p>
<p>Killinkosken Talouskauppa Killinkoski - Puh. 15</p>	<p>KELLOSEPÄNLIIKE T. N. YKS-PETÄJÄ Virrat - Puh. 5120</p>
<p>LYYLI VIINIKKA RUOKA- JA SIIRTOMAATAVARALIIKE Virrat - Puh. 5209</p>	<p>TOIVO MÄKINEN SEKATAVARAKAUPPA Killinkoski - Puh. 66</p>
<p>VILJO KOKKO Myymälä Jäähdyksylässä ja myymäläauto Virrat - Puh. 567/15</p>	<p>VIRTAİN PAPERILIİKE JA KEMIKALIO TERTTU LETONMÄKI Virrat - Puh. 5398</p>
<p>VIRTAİN KEHRÄÄMÖ Puh. 5164</p>	<p>VIRTAİN AUTOKOULU Virrat - Puh. 5359</p>

PENTTI RAISKI

VIRRAT — PUH. 5251

- Suoritta kivenraivausta
- Louhintaa
- Rakennusurakoita
- Tiedustelkaa hintojamme

VIRTAIN PUUNJALOSTUS

Virrat - Puh. 5323

Tilauksesta alan tuotteita

VAANANEN & KUMPP. PUTKITYÖLIHKE

Virrat - Puh. 5155

Suorittaa kaikkia alaan kuuluvia töitä

PALOVAKUUTAMME

paikallisessa vakuutuslaitoksessa seuraavista syistä:

- 1) vakuutusmaksut ovat halvemmat kuin kaupunkilaisissa yhtiöissä
- 2) yhdistys maksaa voitoistaan verot omaan kuntaan
- 3) avustaa kuntamme palosuojelutyötä mahdollisuuksiensa mukaan

VIRTAIN PALO- VAKUUTUSYHDISTYS

TOIMISTO Virtain Säästöpankissa,
tiistaisin ja lauantaisin klo 9.00—12.00
puh. 5334, iltaisin puh. 56 510

Hyvää joulua ja Onnellista Uutta Vuotta

kaikille asiakkailleen ja muille tämän lehden lukijoille toivottaa

VIRTAIN SEUDUN OSUUSKASSA

Näkemiin taas alkavana vuotena

RUOKALA - KAHVILA KESKUS

VIRRAT — Puhelin 5193

TARJOAA MAUKKAAN RUOAN, HYVÄN KAHVIN SEKA VIRVOKKEITA, JAATELÖÄ

AUTOASEMA

Virrat - Puh. 5300

HANNU YKS-PETÄJÄ

LIIKENNÖITSIJÄ

Myös sairausauto saatavana ajoon

Virrat - Puh. 5348

VIRTAIN KONETARVIKE

VIRRAT - Puh. 5374

LOEWE OPTA, MAESTRO ja PAM
ASA, FENNO, GRUNDIG,
TELEVISIOITA ja RADIOITA.

Paikkakunnan ainoa sähkötarkastuslaitoksen
hyväksymä televisio- ja radiohuolto.

TALJA suosittelee

...virtolaisille tuoretta ja maittavaa.
Hyvästä lihasta valmistettu ateria antaa pöytäänne aina juhlan tuntua — nimenomaan jouluna.
Liha-alan erikoisliike

K. TALJA

VIRRAT — Puh. 5295

PARTURILIIKE

VELI-PEKKA VIRTANEN

Virrat

ERKKI RÖYHKIÖ

Virrat - Puh. 5278

Suorittaa rahtihöyläystä ja myy höylättyä ja sahattua puutavaraa

AJAN KUKKA

Virrat - Puh. 5250

Tässä se on

BLAUPUNKT Roma

Todellinen yllätys mk 116.000:—

Piirimyyjä:

J. MATTILAN SÄHKÖ
Virrat - Puh. 5303

Hyvää Joulua asiakkailleen
toivottaa

HEIKKI SUNTILA

Virrat - Puh. 5294

LENINKI-AITTA

Virrat - Puh. 5198

Hyvää Joulua asiakkaillemme

KRUUNU
PUKINE

Mittojenne mukainen

BASTONE

Hyvä kangas miehelle, joka haluaa hyvän puvun.

PUKU *piste*

Myymälämme ja
tavaratalomme

TOIVOTTAA TEIDAT Tervetulleeksi joulupukin asialle

- * *Kangasosasto*
- * *Jalkineosasto*
- * *Kemikaaliosasto*
- * *Ruokatavaraosasto*
- * *Rauta- ja taloustavaraosasto*
- * *Baari*

TUTUSTUKAA NAIHIN OSASTOIHIN TAVARATALOSSAMME.
NE OVAT TULVILLAAN JOULUPUKIN KONTTIIN SOPIVIA
LAHJOJA, RUNSAAMMIN KUIN KOSKAAN ENNEN.

TERVETULOA!

HYVÄÄ JOULUA

Virtain Osuuskauppa

»JA RIEMU TAYTTAA SYDÄMEN. KIURUNA KOHOAA MIELI YLISTYSTÄ SIITÄ, ETTÄ ON AARETTÖMÄN PALJON RAKKAUDEN KOHDETTA. YLISTYSTÄ JUMALALLE, JOKA NAHTYÄÄN, ETTEIVÄT MEIDÄN AHTAAT SIELUMME ULOTU KOKO HÄNEN IHANAA MAAILMAANSA KÄSITTÄMÄÄN, ON SIITÄ EROTTANUT OSAN ISÄNMAAKSEMME.»

(Arvid Järnefelt)

Virtain Seurakunta

Virtain Kunta

Killinkosken koulu itsenäisyyspäivän iltana 1961. — Valok. Reino Haapaniemi